

Maš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XV./ŠTEVILKA 20

CELOVEC, DNE 20. MAJA 1965

CENA 2.— SILINGA

Tomaž Holmar — 60-letnik

Narod naš slovenski se rad soominja svojih velikih mož. Z navdušenjem proslavlja njihova dela, ovekovečena v spisih, črticah, povestih, v pesmih, da, v vsaki dobri besedi.

Dela takih mož žive v narodu in delujejo naprej: vzgajajo, spodbujajo, dajejo duhovno hrano, delajo čudeže. Taka dela so kot neprestana daritev, pesem, molitev — so blagoslov za vse one, ki iščejo lepoto in resnico.

Posebno učinkovita je pesem, zapeta pesem. Kot živ, žuboreč, oživljajoč studenec je, studenček, ki izvira iz osrčja matere zemlje, ki vriska, ko priteče na dan, daje uteho ko napaja, oživlja trudne in žejne, daje rudninske soli hrbtnici, da se ne omehta in ne upogne.

Taka je pesem. Blagor nam, ki jo imamo; blagor vsem, ki jo radi poslušajo. Ker vsakokrat, ko pesem zadoni, srcu in duši globok vtis zapusti. Ne moremo ga več izbrisati. Vedno znova želimo, da bi se ponavljalo žuborenje glasov, da bi blažilo vse trpko in hudo, ki nas teži in bega na poti dneva in življenja. Pesem je res studenček s srebrnim izvirov v senci šumečega gozda.

Bogu hvala — Bogu, praviru glasov in ubranosti v bogastvu vseh čudežev, ki jih poraja pesem. In hvala vsem onim, ki nam to bogastvo, to lepoto v pesmih posredujejo.

Danes velja naš spomin in zahvala našemu neumornemu delavcu na polju muzike — nevovodju g. Tomažu Holmarju. Za šestdesetletnico mu hočemo izreči skromno voščilo. Ne vemo sicer, koliko noči, potov, moči in materialne škode žrtvuje za pevske kulture. Sam tega ne toži v svoji vne- mi, niti nič ne pogrši. Saj delo mu je duhovna hrana, delo za podvig v cerkveni liturgiji in za podvig pevske kulture.

G. Tomaž Holmar pa je na tem polju zrasel. To polje mu je prvi preoral in posejal njegov rajni oče, in to ob sinovem rojstvu v Gospe Sveti. Oče, ki je bil organist in cerkovnik. Ljubljani sin je rasel in odraščal v družini, ki je med prvo svetovno vojno pretrpela težo begunstva v velikem pomanjkanju. V nič boljših razmerah se ni razvijal v pojočega fanta nato menda v Strassburgu v Krški dolini, zatem pa v Žabnicah pod Višarjami.

V duhu ga vidimo in čujemo peti kot pastirja nekje v Višarskem lesovju in gorovju. Vidimo ga, kako se povzpenja po strmini na vrh Višarske gore kot ministrant, kot pevec Marijin, kot študent, bogoslovec in slednjič kot novomašnik.

Delovanje mladega kaplana Tomaža v Št. Jakobu v Rožu, v Tinjah, v Smarjeti pri Velikovcu je prepletala pevska žilica, po kateri se je pretakala zdrava živahnost, pristna ljudska prijaznost ter vesel zalet v prosvetni vrh. Da je pri tem naletel na velike ovire in bridka razočaranja, je razumljivo. Posebno občutno je to bilo v letu 1938, ko je moral zapustiti smarješko faro, ker je bil prestavljen v nemški Št. Jakob nad Krko. Tam je moral preživeti celih sedem let v farovžu, ki je bil v skrajno slabem stanju.

Po razsulu tretjega rajha je njegova pot šla na Zelnje, nato na Suho — zopet nekam v nemško faro, nato v Podkarnos. Za to hitro in številno menjavanje so poskrbeli predvsem nasprotniki slovenskega duhovnika — moža odkrite, jasne besede in resnice.

Nazadnje je gospoda Holmarja sprejela Obirska. Tam se razpleta in razcveta venec njegovega plemenitega delovanja, kjer uživa uspehe, zaslužen priznanje, ljubezen vseh faranov in kjer ga čaka še ogromno dela.

Dr. Gorbach v gospodinjski šoli v Št. Jakobu v Rožu

Preteklo nedeljo je bil predsedniški kandidat, bivši kancler dr. Alfons Gorbach, ob obisku naše dežele v spremstvu ministra za kmetijstvo dipl. inž. dr. Karla Schleinzlerja in namestnika deželnega glavarja inž. Truppeja tudi v gospodinjski šoli častitih šolskih sester v Št. Petru pri Št. Jakobu.

Pred šolo so pozdravile gosta gojenke gospodinjske šole. Ena izmed njih mu je izrekla pristrčno dobrodošlico ter mu izročila slovenski šopek, nato pa je zadonela slovenska pesem, ki so jo zapeli pevci z Obirskega in Zelnj pod vodstvom č. g. župnika Tomaža Holmarja.

V šoli je pozdravil predsedniškega kandidata v imenu Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Valentin Inzka. Ob dr. Gorbachu je bila zbrana vrsta naših narodnih delavcev, predstavniki kulturnega, političnega in gospodarskega življenja manjšine, pevski zbor z Obirskega in Zelnj ter mladinski moški zbor pod vodstvom preč. g. župnika Holmarja ter prof. dr. Franceta Cigana pa sta izvajala izbran spored slovenskih umetnih in narodnih pesmi.

V okviru tega srečanja je spregovoril tudi predsedniški kandidat dr. Gorbach, ki je dejal, „da je najbolj zdrava in solidna podlaga za državo sožitje in sodelovanje med pripadniki večinskega naroda in manjšino. V manjšinah vidimo žive mostove za skupno življenje evropskih narodov v širšem okviru. Trdna podlaga za notranji in zunanji mir ter nemoten in srečen razvoj Avstrije sta strpnost in upoštevanje načel enakopravnosti. To dvoje mora biti vsem avstrijskim državljanom nemške, hrvatske, slovenske in ogrske narodnosti zagotovljeno.“

Srečanje z bivšim kanclerjem dr. Gorbachom smo zaključili nato z majniško pobožnostjo ob petih litanijah v hišni kapeli.

Slovinci volimo Gorbacha

Narodni svet koroških Slovencev je obravnaval na svoji seji, dne 20. aprila 1965, tudi vprašanje predsedniških volitev v Avstriji. Odborniki so sklenili, da priporoči Narodni svet slovenskim volilcem na Koroškem kandidaturu bivšega kanclerja dr. Alfonsa Gorbacha iz sledečih razlogov:

1. Dr. Gorbach je prepričan katoličan.
 2. Dr. Gorbach je Avstrijec, ki je doživel tudi grozote koncentracijskega taborišča v Dachau. Zato dobro pozna trpljenje in ponižanje, ki so ga doživele žrtve nacizma po raznih taboriščih ter v poganstvu med drugo svetovno vojno.
 3. V času, ko so bile življenjske pravice posameznih narodov v Evropi najbolj teptane, je dozorelo v dr. Gorbachu spoznanje, da je rešitev človeštva ter ohranitev miru v svetu možna le v tesnem sodelovanju vseh; to spoznanje mu je bilo merilo za njegovo delo tudi kot avstrijski kancler.
 4. Kot sin železničarja je ostal v svojem življenju tudi kot predsednik avstrijskega državnega zbora ter avstrijski kancler skromen in dobrega srca še prav posebej do pripadnikov tistega sloja prebivalstva, iz katerega je sam izšel.
 5. Kot mož tolerance je poklican, da čuva enakopravnost vseh državljanov ne glede na njih jezik in narodno pripadnost.
- Ko priporoča Narodni svet slovenskim volilcem kandidaturu bivšega kanclerja dr. Gorbacha, istočasno poudarja, da s tem ne izraža zaupnice Avstrijski ljudski stranki na Koroškem, temveč priporoča dr. Gorbacha kot osebnost. Hkrati naj bo s priporočilom Narodnega sveta koroških Slovencev izpovedana naša zaupnica široki evropski politiki kanclerja dr. Klause, ki jo koroški Slovenci iz vsega srca pozdravljamo.

Narodni svet koroških Slovencev

G. Tomaž Holmar, k vaši šestdesetletnici vam izreka naša skupna versko-narodna prosveta, ves pesmi vdani narod, s prelepo zahvalo za žrtve — iskrena, pristrčna voščila. Daj Bog, da bi pri vsem delu in žrtvah ohranili čilost in zdravje, ves v dobri volji duhovnika in ljudskega prosvetarja, pevca in gospodarja med dobrimi ljudmi obirske fare. Vaša sleherna pot naj bo v božjem varstvu blagoslovljena!

Na poti skozi Rož se je ustavil bivši kancler dr. Gorbach tudi pri družini predsednika Narodnega sveta dr. Inzka. Na domu v Svečah ga je pozdravila hčerka Zalka v rožanski narodni noši s sledečimi besedami:

„Naš dom Vas pozdravlja, naše goré in srebrna Drava;

zelenje in cvetje, vigradno veselo petje.

Najbolj pa so srca naša vesela,

vsa polna želja so za Vas,

ki ne mislite nase,

ki vse Vam samó je naša dežela.

Kot oče, prijatelj, prišli ste med nas,

kako radostí nas ta čast!

Saj smo vsi bratje; Očeta enega sinovi,

On naj bogato vse Vaše delo blagoslovi!“

(Slike o obisku dr. Gorbacha glej na četrti strani!)

Svečana 10. obletnica državne pogodbe

Slavnosti brez svetovno političnih presenečenj — Popoln uspeh Avstrije

Ob proslavljanju 10. obletnice avstrijske državne pogodbe ni bilo na Dunaju nobenih velikih svetovnopoličnih pogovorov med štirimi velesilami. Zunanji ministri so imeli prav malo časa za medsebojne pogovore. Na drugi strani pa ni imel sovjetski zunanji minister nobene volje razpravljati z ameriškim kolegom Ruskom o vietnamskem problemu.

Neposredno po kosilu, ki ga je dal zvezni kancler dr. Klaus v soboto na čast zunanjih ministrov štirih velesil, sta sedela Rusk in Gromiko ob skodelici kave, in tedaj je ameriški minister Rusk vprašal svojega sovjetskega tovariša, kaj misli o vietnam-

Ministri velesil na Dunaju

Zvezni kancler dr. Klaus je sprejel ob proslavi 10. obletnice državne pogodbe štiri zunanje ministre v prisotnosti svojega kabinetnega vodje dr. Karaseka. Dr. Klaus se je z vsakim pogovarjal precej dolgo.

Dalje je imel pogovore tudi dr. Kreisky z zunanjimi ministri štirih velesil. Tako so bili oni njegovi gostje v petek zvečer na večerji, sestal se je z njimi pri svečanem dejanju v Belvederu, pri kosilu v Dvorcu, srečali so se pri slavnostni predstavi Beethovnovih oper „Fidelio“ v Državni operi in nazadnje se je sestal s sovjetskim zunanjim ministrom Gromikom v nedeljo pri kosilu.

Z avstrijske strani so ugotovili, da so bili vsi ti pogovori močno koristni in da veliki štirje odobravajo avstrijsko zunanjo politiko. Razveseljivo je tudi bilo, da ni bilo v nobenem pogovoru z zunanjimi ministri niti iskric nespornosti. Za Avstrijo je bilo dunajsko srečanje zunanjih ministrov štirih velesil izreden uspeh, medtem ko je imelo za svetovno politiko vsaj značaj pozitivnega srečanja.

skih mirovnihih pogajanjih in v kakšni obliki naj bi jih načeli. Gromiko pa na to vprašanje skoro nič ni odgovoril.

Iz zadržanja sovjetskega zunanjega ministra sklepajo ameriški diplomati, da Sovjetska zveza trenutno nima nobene name-re razpravljati z Amerikanci o Vietnamu.

Da pa bi bilo možno kljub pomankanju časa voditi važne pogovore, dokazuje dejstvo, da je v nedeljo sovjetski zunanji minister Gromiko povabil francoskega zunanjega ministra Cuve de Murvilla na zajtrk. Ta njihov zajtrk pa je trajal skoro dve uri. Tu sta se pogovarjala izključno o Vietnamu in pa tudi o evropskih problemih.

Po sestanku je dal Gromiko novinarjem izjavo, v kateri je podčrtal pristrčne odnose med Sovjetsko zvezo in Francijo. Označil je obe deželi kot „dve velesili na evropski celini“.

Da ni prišlo do ožjih stikov Gromiko — Rusk na Dunaju, sklepajo politični opazovalci, da čas še ni zrel za sovjetsko-ameriške pogovore. Nasprotno pa je dosegel Gromiko ugled nasproti Kitajski, ker se z Amerikanci ni spustil v nobene pogovore, medtem ko je bil s Francozi močno pri-jazen.

Gromikovo zadržanje moramo razumeti prej iz sovjetsko-kitajskega razmerja, kakor pa iz načelnega zadržanja Sovjetske zveze nasproti ZDA.

K R A T K E V E S T I

● Pred enim tednom je divjal v zahodnem Pakistanu strahovit orkan, ki je zahteval po dosedanjih poročilih 12.000 človeških žrtev. 11.000 ljudi je moralo umreti samo na področju ob obali. Uradno so doslej dognali 5531 mrtvih, vendar to število neprestano narašča. Okoli 7 milijonov ljudi je izgubilo svoja bivališča, stvarno škodo pa cenijo na okoli 5 milijard šilingov.

● Na Merje trgu v središču glavnega mesta Sirije, Damasku, so v terek javno obesili izraelskega špiona Elie Cohena. Ta je pri razpravi priznal, da si je na nezakonit način pridobil dostop do vojaških naprav in tako pridobljena poročila izdajal Izraelu. V svojem poslovnem pismu je Cohen pozval svojo ženo, naj se zopet poroči, da ne bodo njih trije otroci ostali brez očeta.

RUDNISKA NESREČA V BRITANiji

V premogovniku 30 kilometrov severno od Cardiffa (Britanija) je prišlo do eksplozije jamskih plinov. Po prvih vesteh je okoli 30 rudarjev zasutih v globini 200 metrov. Reševalci so doslej izkopal le tri rudarje, od katerih je bil eden mrtev.

Ko se je zgodila nesreča, je bilo v rudniku 80 rudarjev. Vzrokov nesreče še niso odkrili.

Politični teden

Po svetu . . .

PROSLAVE DNEVA ZMAGE NA VZHODU IN ZAHODU

Z velikanskimi vojaškimi paradami, množičnimi zborovanji in govori političnih voditeljev, ki so spominjali na najhujše čase hladne vojne, so slavile države vzhodnega bloka 20. obletnico poraza Hitlerjeve Nemčije.

Na zapadu pa so se spominjali dneva zmage s spominskimi govori in minutnim molkom, razen Francije, kjer je bil dan zmage prvič proglašen za državni praznik in kjer je francoski predsednik de Gaulle v Parizu prisostvoval vojaški paradi.

● V Moskvi je bila mogočna vojaška parada čisto v znamenju napetosti med vzhodom in zahodom. Veleposlaniki: Združenih držav Amerike, Velike Britanije in Italije se iz protesta zaradi nekega časopisnega članka „Pravde“ niso udeležili te proslave na Rdečem trgu. V članku „Pravde“ je namreč sovjetski obrambni minister Malinovski izjavil, da je sledil prihod zavezniških vojaških enot v Normandijo leta 1944 samo zato, da bi te prepredile sovjetskim četam zasedbo Srednje Evrope.

Kot edini veleposlanik Organizacije severnoatlantskega pakta je bil navzoč pri paradi na strani vzhodnoevropskih odličnikov francoski zastopnik. Prvikrat je sovjetska vojska pokazala številno najmodernejšo orožje: 40 metrov dolgo tristopenjsko raketo, ki z jedrsko konico lahko zadene katerikoli kraj na Zemlji; protiraketni izstrelek, ki lahko avtomatično prestreže vsako sovražno raketo, ki leti tudi z nadzvočno hitrostjo; dalje poseben tank, v katerem je rampa za izstreljevanje raket in podobno.

● Pri vojaški paradi v Pragi, katere se je udeležil tudi sovjetski častni gost tajnik Centralnega komiteja Podgorni, so pokazali novo taktično dvostopenjsko raketo, oboroženo z atomsko konico.

● Jugoslavija je slavila dan zmage tudi z vojaško parado, na kateri si videl množično orožje, tako na primer sovjetska reaktivna letala znamke „MIG-21“ in pa težke tanke sovjetskega izvora, ki jih izdelujejo baje v jugoslovanski licenci (pravici). Orožja ameriškega izvora, ki so ga videli v zadnjih petnajstih letih, na paradi ni bilo več videti. Na proslavi je imel jugoslovanski predsednik maršal Tito tudi velik govor, v katerem je svaril svet pred novo svetovno vojno.

Varšava se je spomnila dneva zmage z enominutnim molkom padlim poljskim domoljubom, ki so žrtvovali svoja življenja na oltar domovine. Pri tej priliki je imel vodja partije Gomulka v Wrocławu (prej Breslau) govor, v katerem je trdil, da je bila atomska bomba, ki so jo Združene države Amerike vrgle na japonsko mesto Hirošimo, prvo dejanje „politiške strahu in groze“, in ki še dandanes traja.

● V Vzhodnem Berlinu je sprožila skupna sovjetsko-vzhodnonemška vojaška parada močno ogorčenje pri zahodnih zaveznikih, ki so takoj protestirali pri sovjetskih oblasteh, kajti po statutih štirih veselj, ne bi smele vzhodnonemške vojaške enote priti v Berlin.

● Zahodnonemški kancler prof. Erhard je dejal v Bonnu: „Vsi dobro vemo, da se Evropa ne more imenovati Nemčija, Francija ali Sovjetska zveza. Za to pa je samo ena možnost: skupno delo, sodelovanje in enakost.“

SPORAZUM O ZDRUŽITVI NEMČIJ

Čisto nepričakovano je Francija pretelki teden opustila svoje nasprotovanje proti skupni izjavi zahodnih sil v vprašanju ponovne združitve obeh Nemčij. Na zborovanju ministrov Organizacije severnoatlantskega pakta v Londonu, ki je bilo minuli teden, so našli neki sporazum, ki sicer upošteva francoski predlog, pa tudi skupno odgovornost zahodnih velesil in Sovjetske zveze v vprašanju zopetne združitve obeh Nemčij.

Francija se je doslej zmerom branila proti vsakršni nemški izjavi, češ da je „zopetna združitve Nemčije evropska zadeva“. V tej nemški izjavi bi morala biti vnesena tudi soodgovornost Združenih ameriških držav za združitve. V sporazumu NATO je sedaj rečeno: „Rešitev nemškega vprašanja je nujna, ki ne bi bila v korist samo nemškemu narodu, ki si želi združitve, temveč tudi v korist vseh evropskih

ljudstev, kakor tudi drugih prizadetih narodov.

S tem sporazumom so ustregli posebnim željam Francije, ki upošteva Evropo, hkrati pa tudi koristi drugih narodov, posebno Združenih držav Amerike.

Zborovanje ministrov Organizacije severnoatlantskega pakta se je odvijalo močno v znamenju resnih svaril belgijskega zunanjega ministra Paula Henrika Spaaka in britanskega zunanjega ministra Michaela Stewarta. Oba sta svarila pred nevarnostjo nacionalsocializma. Čeprav nihče od imenovanih ministrov ni imenoval Francije, so merile izjave obeh zunanjih ministrov proti tezam (trditvam) francoskega državnega predsednika de Gaulle.

Britanski zunanji minister Michael Stewart pa se je v svojih izjavah krepko obrnil proti nadaljnjemu razširjanju jedrskega orožja, ki naj bi ostalo le v rokah Združenih držav Amerike in Sovjetske zveze. Dalje se je britanski minister zavzel za razdelitev dela znotraj Organizacije severnoatlantskega pakta (NATO) in to predvsem na vojaškem področju. K vprašanju EFTA-EWG pa je Stewart izjavil, da je britanska vlada pripravljena skupaj z ostalimi deželami EFTA, seveda če to želijo, pristopiti k „velikemu evropskemu trgu“.

ARABSKE DEŽELE PRELOMILE Z BONNOM

Kot prva arabska država, ki je pretrgala diplomatske odnose z Zvezno republiko Nemčijo, je bila Irak. S tem je hotela pokazati, da ugovarja priznanju Izraela s strani Zahodne Nemčije. Ze dalj časa so bila pogajanja med Izraelom in Zvezno republiko Nemčijo o navezavi diplomatskih odnosov.

V uradni utemeljitvi iraške vlade je rečeno: „Svet arabskih zunanjih ministrov, ki je zboroval 14. in 15. marca v Kairu, je sklenil, da bodo arabske države pretrgale diplomatske odnose z Zahodno Nemčijo, če bo ta navezala stike z Izraelom.“

Koraku iraške vlade so potem sledile: Sirija, Egipt, Alžirija, Saudska Arabija, Libanon, Jordanija in Kuveit.

. . . in pri nas v Avstriji

VELIKEGA DRŽAVNIKA NI VEČ!

Pretekli petek je prestolno mesto Dunaj in z njim vsa Avstrija oziroma ves avstrijski narod vzel slovo od enega svojih najbolj zaslužnih sinov — od ing. Leopolda Figla, večletnega zveznega kanclerja, nato zunanjega ministra, predsednika parlamenta in nazadnje deželnega glavarja Spodnje Avstrije, ki je umrl v nedeljo, 9. maja, dopoldne, star 62 let.

Zvezna vlada in parlament sta sklenila, naj bo veliki pokojnik zaradi svojih neminljivih zaslug pri obnovitvi Avstrije po drugi svetovni vojni deležen državniškega pogreba, kar je bilo do sedaj v navadi le za predsednika države in predsednika parlamenta, in to le v slučaju, ako umrjeta v času izvrševanja te funkcije.

Dunaj je bil ves prejšnji teden, zlasti še v petek, na dan pogreba, v znamenju velike žalosti. Ko je pokojnik ležal v sredo in četrtek na mrtvaškem odru v stolnici sv. Štefana, so desetisoči in desetisoči šli mimo krste, da bi se tako še zadnjič oddolžili spominu velikega državnika, odločnega boritelja za avstrijsko neodvisnost in demokracijo ter zavednega katoličana kot tudi spravljalivega politika. Nadvse veličasten pa je bil pogreb v petek — Dunaj takle menda še ni doživel —, ko so se stotisoči še poslednjikrat poslovili od pokojnika v žalnem sprevodu oziroma v špalirju ob cestah, po katerih so peljali krsto s truplom, in nazadnje na osrednjem dunajskem pokopališču, kjer so ga položili k zadnjemu zemeljskemu počitku v neposredni bližini njegovega zvestega soborca in sograditelja povojne Avstrije, bivšega pokojnega kanclerja inž. Julija Raaba.

Nenadna smrt inž. Figla je posebno tragična še zato, ker mu ni bilo usojeno, da bi dočakal tako željno pričakovani 15. maj — deseto obletnico podpisa avstrijske državne pogodbe, za katere uresničitev ima vprav inž. Figl neminljive zasluge in jo je tudi podpisal v imenu Avstrije kot njen tedanji zunanji minister.

Zaslužnega pokojnega državnika so se v lepi in izredno dostojni obliki spomnili tudi v drugih evropskih in prekomorskih državah, od koder so prišli pretekli teden

neštevilni izrazi sožalja od najvidnejših politikov in državnikov. Prav tako so se udeležili pogreba številni tuji diplomati in zastopstva.

Ob koncu bi še dodali, da je bila v soboto zvečer tudi v celovški stolnici slovesna maša zadušnica za pokojnim inž. Figlom, o čemer je bila javnost pravočasno obveščena. Toda na žalost smo zelo pogrešali našo mladino, še bolj pa javne funkcionarje in politike, saj ni bilo skoraj nikogar. Isto nerazveseljivo dejstvo smo morali ugotoviti tudi pred dobrim letom, ko je bila istotam zadušnica za umrlim zveznim kanclerjem inž. Raabom! Ali dva tako zaslužna državnikar res nista vredna nekoliko več spoštovanja. Je čut hvaležnosti res že skoraj popolnoma zamrl?

KDO BO ZMAGAL 23. MAJA?

Odločilni dan volitev državnega predsednika je vedno bliže. Oba kandidata, dr. Gorbach in Jonas, hočeta vključiti svoji priletnosti obiskati zaradi volilne propagande tako rekoč skoraj vsako najbolj pozabljeno vas in se osebno predstaviti volivcem.

Najhujše delo imajo pač volilni propagandisti v enem in drugem političnem taboru, kajti po mnenju nekaterih niti prvi niti drugi kandidat ni kakšen nadpovprečen politik in nikakor ne dosega po svojih zmoglostih n. pr. pokojnega dr. Rennerja ali dr. Schärfa. Zato skuša volilna propaganda vse te njune morebitne pomanjkljivosti in slabosti z vsemi možnimi sredstvi današnje moderne reklame nekako zabrisati oziroma popraviti.

Tako so socialistični propagandisti v zapadnoavstrijskih predelih, ki so, kot znano, bolj katoliški, naenkrat začeli bolj intenzivno upoštevati vero. Njihov kandidat Jonas se je dal celo fotografirati s prvooahajankami; tudi nekatere druge ganljive zgodbe naenkrat krožijo med narodom, hoteč prikazati, da socialisti nimajo nič proti veri in Cerkvi. Kdor pa stviri nekoliko globlje pogleda, bo videl, da gre pač tudi tu le bolj za propagando kot pa za kakšno temeljito izpremembo. Nekoliko skeptično bo namreč vsak volivec-katoličan vzel na znanje dejstvo, da je n. pr. ob priliki onega dela proslave 600-letnice dunajske univerze v stolnici sv. Štefana (slovesni Te Deum) manjkala vsa socialistična prominenca. Če so to storili drugi, bi pa nikakor ne smel manjkati župan Jonas kot prvi predstavnik Dunaja in hkrati kandidat za najvišje, nadstrankarsko mesto v državi — za njenega predsednika. Pravijo sicer, da je ateist, a take režijske napake bi si vseeno ne smel privoščiti. Prav tako ne navadno in neprijetno je vplivalo dejstvo, da v petek ob pogrebu pokojnega inženirja Figla ni bilo na pokopališču nobenega vidnejšega socialističnega politika razen spodnjeavstrijskega deželnega podglavarja dr. Tschadeka. Čeprav je bil inž. Figl pokopan v častno grobnico dunajskega mesta, je manjkal celó župan Jonas, ki je sicer bil navzoč pri prvem delu pogrebnih svečanosti.

Koncert slovenske pesmi v Domu glasbe

V nedeljo, dne 16. maja 1965, je priredila Zveza slovenskih organizacij v sodelovanju s Slovensko prosvetno zvezo ob 20. obletnici osvoboditve Avstrije in 10. obletnici podpisa avstrijske državne pogodbe pevski koncert v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu.

Predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter je pozdravil ob tej priliki kot častne goste: bivšega deželnega glavarja Ferdinanda Wedeniga v zastopstvu podkanclerja dr. Pittermanna, generalnega konzula Jugoslavije Franca Pirkoviča, konzula Željka Jegliča, vodjo manjšinskega šolskega oddelka, okrajnega šolskega nadzornika Rudija Vouka, ravnatelja slovenske gimnazije, višjega študijskega svetnika dr. Joška Tischlerja ter predstavnike slovenskih organizacij, med njimi predsednika Narodnega sveta dr. Valentina Inzka.

Za povezavo med posameznimi deli koncerta sta poskrbela visokošolec Joško Puch ter nadučitelj Valentin Polanšek. Z žalostinko so se oddolžili pevci žrtvam druge svetovne vojne, padlim v boju proti nacizmu.

Predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter se je spomnil v svojem govoru dogodkov med drugo svetovno vojno ter povojnih let, ko je Avstrija na novo zaživela kot samostojna republika. Ko je bila leta 1955 podpisana državna pogodba

SLOVENC

doma in po svetu

Rev. Albin Gnidovec odlikovan

Župnik fare sv. Cirila in Metoda v Rck Spring-su v Združenih državah Amerike rev. Albin Gnidovec, je bil imenovan za hišnega prelata papeža Pavla VI. Novi papežev hišni prelat je bil posvečen za mašnika leta 1918 v Ljubljani. V Združene države Amerike pa je prišel 1928 leta in bil najprej kaplan v fari sv. Lovrenca, po treh letih pa je bil imenovan za župnika na sedanji fari.

Zalostna smrt Slovenca v Londonu

Nedavno se je pripetila v Londonu žalostna nesreča, ki je zahtevala smrt istrskega rojaka Marija Čule. Na postaji podzemeljske železnice Hampstead v Londonu, v Angliji, je padel pod električni vlak. Tam je živel komaj pet let. Še bolj žalostno pa je, da je našel smrt med potjo, ko je hotel obiskati svojo bolno ženo, ki leži v italijanski bolnišnici.

„Večer pod lipo“

Čikaški slovenski akademiki v Združenih državah Amerike, člani društva Sava, so imeli nedavno v cerkveni dvorani pri Sv. Štefanu pomladansko družabno prireditev pod imenom „Večer pod lipo“.

Vseslovensko romanje v Luján

Pred kratkim so argentinski Slovenci romali v Luján. Tega vseslovenskega romanja se je udeležilo veliko rojakov, kajti to romanje je eno od tistih vseslovenskih prireditev, ki so najbolj obiskane. Poleg novih slovenskih naseljencev so se romanja udeležili tudi rojaki, ki so prišli v Argentino med obema svetovnima vojnama.

Monsignor Alojzij Novak — biseromašnik

V ponedeljek, 3. maja, je poteklo 60 let, kar je posvetil nadškof msgr. Fr. Borgia Sedej Alojzija Novaka za novomašnika. V petek, 7. maja, je pa bilo 60 let, kar je prvič maševal na Sv. Gori. Zato je biseromašnik Novak odšel na Sv. Goro in imel svojo biserno mašo tam, kjer je imel prvo.

Monsignor Lojze Novak se je rodil 27. maja v Trnovem pri Ilirski Bistrici, toda kmalu se je družina preselila v Ajdovščino, tako da se g. biseromašnik smatra za Ajdovca. Kljub temu, da je bil njegov oče le boren uradnik, je poskrbel, da sta oba njegova sinova doštudirala. Lojze je postal duhovnik, drugi brat pa profesor v Ljubljani. Doma je bila revščina, zato si novomašnik Lojze ni mogel dovoliti razkošne nove maše in je prav zaradi tega šel v tišino na Sv. Goro opraviti prvo sveto daritev.

Študiral je biblične vede na Dunaju, a so ga predstojniki pred koncem poklicali domov. Postal je župnik v Breginju, potem župnik in dekan v Črničah, leta 1944 pa je prišel v Gorico za stolnega kanonika. Deset let je bil stolni kanonik, ko se je umaknil iz te službe. Postal je začasni župni upravitelj in dekan štandreja in zatem je stopil v pokoj kot častni kanonik stolnega kapitlja v Gorici. Odkar je prišel v Gorico, živi na trgu pred stolnico in deli svoje življenje med domačim stanovanjem in spovednico v stolnici.

ter je postala naša država resnično svobodna ter neodvisna, se je začelo novo obdobje tudi za koroške Slovence. Njih pravice so zagotovljene v členu 7. Koroški Slovenci smo zavzeli svoje stališče do realizacije tega člena v posebnem memorandumu, ki odgovarja v bistvu tudi današnjemu gledanju manjšine. Sleherno reševanje teh vprašanj na podlagi takozvanega ugotavljanja manjšine koroški Slovenci odklanjamo. Le sodelovanje s prizadeto manjšino more privedi do zadovoljivih rezultatov. Za tak način reševanja manjšinskih vprašanj se je izrekla tudi avstrijska delegacija ob nedavnem državnem obisku kanclerja dr. Klause v Beogradu. Vse kaže, da bo možno na tej poti rešiti še vsa odprta vprašanja.

Bivši deželni glavar Ferdinand Wedenig je spregovoril nato v obeh deželnih jezikih. V svojih izjavah je poudarjal pomen sodelovanja med narodom sosedoma ter važnost upoštevanja slovenskega jezika ter enakopravnosti Slovencev v deželi.

Sledila je pesem za pesmijo. Spored znanih, a prav zato vedno lepih slovenskih melodij so izvajali zbori pod vodstvom Foltija Hartmana, Vladimira Prušnika ter Foltija Paulitscha mogočno in občuteno. Le vztrajnost in idealizem pevcev, pevka ter pevovodij zmoreta to, kar smo slišali in občutili v kulturnem delu nedeljskega sporeda.

Radio Celovec in njegove naloge

K razstavi „40 let Avstrijskega radia“

V prejšnji številki smo prinesli splošen članek o sami razstavi v celovškem Deželnem muzeju. Danes pa prinašamo misli, ki jih je iznesel na tiskovni konferenci pred zbranimi novinarji in odličnimi gosti ob otvoritvi razstave upravnik celovškega radia g. ravnatelj Peter Goritschnig.

Čeprav je pravzaprav jubilejno leto „40 let Avstrijskega radia“ že za nami, smo odprli te dni radijsko razstavo v Celovcu.

Ob tej priliki moramo povedati, da je bila zadnja taka radijska razstava v Celovcu, 26. novembra leta 1926. Že čez nekaj mesecev, to je v februarju leta 1927 pa je začela delovati tudi postaja „Radio Celovec“. Ker so bile oddaje naše postaje v začetku prešibke, so morali leta 1934 pojačiti moč postaje, ker mnoga področja Koroške niso mogla sprejemati oddaj celovškega radia.

Po drugi svetovni vojni leta 1945, so zasedle deželo Koroško angleške zasedbene sile. Zato je bilo nujno dobiti za oddaje potreben prostor. Stvar so rešili tako, da so dobili zatočišče v zaščitem bunkerju pod Križno goro (Kreuzberg). V tem bunkerju so odslej med vojno vojaške oblasti prenašale po visokofrekvenčnem vodju mestnemu prebivalstvu varnostne klice in podobno.

Da bi lahko pospeševali kulturno dejanje in nehanje dežele — z Dunaja tedaj to ni bilo mogoče zaradi razdelitve Avstrije na štiri cone — so se v ta namen posluževali radijski strokovnjaki tega časnega oddajnika v bunkerju. Še istega leta so ustanovili oddajno skupino „Alpenland“ z radijskima postajama Celovec in Gradec.

Leta 1948 sta se sporazumeli deželni vladi Štajerske in Koroške z britansko zasedbeno oblastjo, da smejo biti vodje postaje in drugi nastavljeni Avstriji. Ze leto prej, t. j. leta 1947, pa je prišlo na prvem zborovanju v Salzburgu do izmenjave sporedov med avstrijskimi radijskimi postajami, kjer so določili obseg izmenjav med posameznimi postajami.

Za Celovec je bilo jasno, da radijske oddaje ne morejo večno ostati v zaščitem bunkerju, ker tudi delovni pogoji za nastavljenice niso bili ugodni. Z investicijskim skladom pri avstrijski radijski upravi je bilo potem možno kupiti bivši zadružni dom v Šponheimer StraÙe in ga predelati za radijske svrhe. Otvoritev je bila februarja leta 1953.

Če gledamo v preteklost, moramo reči, da dandanes pozabljamo na trenutke, ko smo občutili prvo radijsko oddajo kot tehnično čudo. To mnenje današnjega človeka pa nima nobene zveze z nevhaležnostjo nasproti tehničnemu razvoju, kajti človek in tehnika nista v primeri radia kot dajalec in jemalec, marveč sta v razvoju enakovredna partnerja (udeleženca).

Sodobno, moderno življenje si dandanes brez radia vobče ne moremo predstavljati ali misliti.

Leta 1936 je oddajal radio prvo reportažo iz Koroške, in sicer iz Hüttenberga. Leta 1938 pa je utihnil glas Avstrije. Po drugi svetovni vojni in uničenju oddajnikov, posebno na področju Dunaja, je bila — kot že omenjeno — naša domovina razdeljena v štiri zasedbene cone.

Leta 1948 je koroška deželna vlada osnovala „radijski svet“, ki je v veliki meri podprl koristi oblikovanja avstrijskega radijskega sporeda. Poleg tega je „radijski svet“ skrbel, da so uslužbenci, ki so bili nastavljeni v celovškem radiu, dobili boljše stanovanjske možnosti, v katerih njih zdravje ni bilo več v nevarnosti.

Poleg otvoritve postaje je bilo nujno potrebno zamenjati zastarelo oddajno napravo v St. Petru pri Celovcu z novo. Ta novi oddajnik pa so zgradili na obali Vrbskega jezera, julija 1957.

Sedaj pa se nam ponuja neko vprašanje, in sicer ali je sploh potreben neki zvezni deželi radio? Ali ne izvira ta zahteva le iz potrebe po uveljavitvi? Odgovoriti pa moramo, da so taka domnevanja prava bedastoča, če pomislimo, da one zvezne dežele, ki nimajo lastne radijske postaje, danes že same zahtevajo potrebo po njej. Jasna naloga, ki jo je imel radio takrat in danes

600-LETNICA DUNAJSKE UNIVERZE:

Pogled v zgodovino Almae matris Rudolphinae

Dunajska univerza je pretekli teden na svečan način proslavljala svoj slavni šestoti rojstni dan. Te praznične svečanosti so obvladovale ne samo akademsko, marveč tudi javno življenje Avstrije. 600 let Dunajske univerze: napravimo kratek pregled zgodovine Almae matris Rudolphinae:

12. marca leta 1365 je bil rojstni dan Dunajske univerze.

26-letni Rudolf IV., gnan po kulturnem in političnem častihlepuju, in zato neomajno išoč zunanjo in notranjo veljavo njegove Avstrije, je podpisal istega dne razkošno ustanovno pismo na vojvodskem gradu Dunaju:

„Wir der vorgeant herzog Rudolf sterken disen prief mi dirr underschrift unser selbst hant.“ (Mi, imenovani vojvoda Rudolf, podpisujemo to pismo lastnoročno).

Bila je to 17. univerza vobče. Prva je bila Pariška univerza. Dunajska univerza je bila za praško in krakovsko tretja nemškogovoreča univerza.

Kakšna je bila takrat univerza?

V bistvu združitev že obstoječih učnih zavodov. V posebnem primeru Dunajska

je: pospeševati in podpirati kulturno dejanje in nehanje, bitje in žitje dežele. Hkrati pa ima vsaka radijska postaja še svoje posebne naloge, ki so v posameznih zveznih deželah čisto različne.

Gotovo so naloge vsakega deželnega radia? Često trdijo nekateri, da naj se deželni radio ukvarja s folklorističnimi oddajami (narodopisnimi). Vendar pa je treba tako naziranja odkloniti.

Gotovo so naloge nekega deželnega radia, da oddaja tudi take sporede, vendar to ni edina njegova naloga. Kulturne naloge zvezne postaje, na primer v tem slučaju našega celovškega radia, ne izžarevajo samo sporedov te umetniške vrst. Ljudstvo, oz. človek, ki živi tej deželi, mora izpolnjevati širše kulturne naloge. In vprav radio naj bi bil zrcalo takega kulturnega dejanja in nehanja. S tem je nastop in udejstvovanje radijske postaje Celovec jasno začrtan.

Ena glavnih nalog vsakega radia na obmejnem področju pa je brezdvoma doprinos sporazumevanja med narodi sosedi. Zato si moramo biti v naših oddajah na jasnem, da etrski valovi ne ostanejo na mejah, temveč dosegajo dežele in mesta, ki ležijo izven zemeljepisnih meja. Zategadelj moramo biti pri izbiri besed še posebno previdni.

S pravico trdimo, da označujemo Radio Celovec, ki leži na mejah treh dežel Avstrije, lahko okretnico „jugovzhod“, ki mora izpolniti v sklopu avstrijskega radia to širokogrudno, mednarodno nalogo.

univerza: zveza med bogoslovjem in gimnazijo.

Naravno, to še ni bilo vse. Rudolf je poklical prvega rektorja iz Pariza v svoje prestolno mesto, dalje je poklical še vrsto tujih najboljših učiteljev. Predvsem pa je dobila novo ustanovljena visoka šola vrsto največjih ugodnosti. Tako je bila osvobojena carine, davka in imela lastno sodstvo.

Študentje v duhovniških oblačilih: to bi lahko pripeljalo do dveh napačnih zaključkov. Prvič v tistih prvih letih še ni bilo vobče nobene teološke fakultete (samo filozofska, medicinska in juristična) kajti zanjo pristojni papež iz političnih razlogov ni dal dovoljenja. In drugič, ti tako duhovniško oblečeni študentje in s tem univerza, je bila za dunajske meščane kmalu pohujšanje, kajti takratni šolarji, študentje so se radi pretepali in dvobojevali.

V ostalem pa je komaj ustanovljena Dunajska univerza po smrti Rudolfa IV. ustanovitelja — umrl je še isto leto 1365 — kmalu razpadla. Njen obstoj je končno veljavno zagotovil, s svečano obnovitvijo ustanovnega pisma Albrecht III.

Ta pri tej priložnosti spremenjena listina

Akcija „Boj raku“

Te dni je stekla v Avstriji akcija avstrijskega radia „Boj raku“ v prid raziskovanju raka.

Avstrijsko prebivalstvo ima lepo priliko, da si v naslednjih sedmih mesecih lahko kupi vrednostne znamke po 5.— šil. Te znamke prodajajo trafike, pošte in lekarne (apoteke). Čisti dobiček je namenjen za nakup potrebnih sredstev za raziskovanje raka.

Ker je prodaja teh znamk zvezana z dragocenimi nagradami — med drugim tudi avtov in celo lastno stanovanje — upajo merodajni krogi, da bo naše prebivalstvo rado kupovalo te znamke in to še rajši, ker gre za lepo človečansko delo, ki je v dobro vsemu prebivalstvu brez izjeme.

Knjiga o nadškofu dr. Rohracheru

Pred 50 leti je bil posvečen za mašnika sedanji salzburški nadškof dr. Rohrachar, v cerkvi opatiije na Plešivcu (Tanzenbergu), kamor se je moralo začasno preseliti bogoslovje zaradi vojnih dogodkov.

Ob njegovem zlatem mašniškem jubileju, ki ga bo slavil na dan (Vnebohoda“ v salzburški stolnici, je izdal salzburški ordinariat slavnostni spis pod naslovom: „Diener Jesu Christi“ (Služabnik Jezusa Kristusa).

Delo obsega 130 strani z mnogimi slikami in predstavlja dragocen doprinos k novi avstrijski cerkveni zgodovini. Nekateri sestavki in slike so posvečene tudi delovanju nadškofa dr. Rohracherja na Koroškem.

Izdaja dela je v večih rokah vodje tiska salzburške nadškofije dr. Hansa Widricha.

Knjigo, ki je izšla sredi maja, izdaja in razpošilja Družba sv. Boromeja v Salzburgu, Kapitelplatz 6).

Pozdrav pokojnega prelata

Na velikonočni ponedeljek umrl prelat, apostolski protonotar Jožef Šimenc je v hudi bolezn pred smrtjo poslal na Koroško zadnje sporočilo:

„Pozdravljam vse poznane in nepoznane Slovence izven domovine in se zahvaljujem vsem, ki so mi v življenju naredili katerokoli uslugo.“

Mi pa se njemu zahvaljujemo za vse prelepe, globoke in moderne misli, ki nam jih je v spisih ali govorih posredoval iz bogate življenjske izkušnje, iz svojega bistrega razuma in svetovne razgledanosti. Zahvaljujemo pa se mu zlasti za zgled junaštva, značajnosti, zvestobe Cerkví, zaradi česar je moral toliko pretrpeti.

je ostala pravna podlaga Dunajske univerze za stoletja, predvsem do dobe Marije Terezije. Nekateri odloki univerzitetnega prava iz leta 1384 so ohranili svojo veljavo še do 19. stoletja.

RUDOLF IV. ustanovitelj dunajske univerze

Njegov lik, kakor ga v svojem najnovjšem literarnem delu „Božja planina“ prikazuje pisatelj prof. dr. Metod Turnšek

Kaj se je govorilo v vojvodski palači na gradu, Ljubljancani pač niso izvedeli. Od domačinov kranjskih so se zborovanja mogli udeležiti le oba arhidiakona, vicedom, ki je bil grof Turjaški, kaštelan in še oba celjska grofa, oče in sin. Nadvojvoda Rudolfa mogočni in zgovorni spremljevalci so venomer imeli sladko na jeziku, kako naj bi se sosednje dežele med sabo povezale v skupno moč zoper sovražnike krščanstva. Prvi je ponudil bratsko povezavo s severom goriški grof Majnard. Pritegnil mu je tudi Tirolski grof in Brandenburški palatin Majnard. Patriarh so pa samo poslušali in previdno molčali, ker so slutili, da ima ta velikodušnost nedvomno nekaj za hribom. Slednjič so se pa le oglasili in dejali:

„Kajpak, bratstvo mora biti med nami škofi, zlasti ko si nad istim ljudstvom delimo duhovno in svetno posest. Prijateljstvo naj bo med svetnimi vladarji, zlasti, ko ste z istim svetim krstom včlenjeni v sveto katoliško Cerkev! Pa pokorščino skazujete Bogu in Cerkvi! Kakor je za pokorščino staršem obljubljen božji žegen, tako je še večji za pokorščino Cerkvi. Saj veste, kaj pravi Učenik za tiste, ki Cerkve ne poslušajo...“

Nadvojvoda Rudolf je zardel. Čutil je, da

te besede veljajo njemu, ki patriarhu še ni vrnil nazaj terjanih posestev.

Postarni tržaški plemič slovenskega rodu Just Burlovič, ki je imel največ zaslug, da so pred več desetletji Tržačani odgnali vsiljive Benečane, se je dvignil in v lepi latinščini rekel:

„Moja glava je že siva, pa eno vem in jo bom vedel do smrti, da je osnova za sleherno bratstvo in prijateljstvo pravičnost. Kadar bo priznano in vrnjeno vsakemu svoje, potem si lahko stiskamo roke kot bratje med seboj. Božje zapovedi veljajo na levo in desno...“

Patriarh so zaploskali. Kaj zadovoljni so bili, da je svetni plemič izrekel te besede, ki naj bi nadvojvoda kot tudi druge opozorile na njih dolžnost.

Drug tržaški plemič Adelmo Petač, tudi slovenskega rodu, je svojega rojaka za nekoliko ostre besede hotel opravičiti. Dejal je, pa najprej po domače:

„Naš tržaški šjor Zust so jih na svoji grbi skusili, kaj so Benečani in kaj je vredno, če si v svoji hiši svoj gospodar. Tudi Benečani tam prek morja so nam obečevali bratstvo, pa bi bila vrv... ‚Ne!‘ smo rekli. ‚Samo prek vode si bomo bratje!‘... Pa smo se že na vodi zaradi rib skregali...“

Grande munus mihi stat... Vso tu zbrano gospodo, svetno in duhovno, rotim pri našem tržaškem patronu sv. Justu, da nam uspešno priskočite na pomoč, kadar bodo zoper nas spet rinili Benečani... Toliko mogočnih, dobrosrčnih sosedov tu vidim... Saj nam boste pomagali?“

To je pa bila kost, ki jo je z veseljem popadel nadvojvoda Rudolf. Takoj se je ponudil:

„Na nas Habsburžane računajte! Z našo novo deželo Kranjsko itak že mejimo na Trst...“

Ker so vsi drugi imeli več besede in več želja kot patriarh, so se oglejski vladar in nadškof kmalu poslovali. Prej pa se jim je pod vodstvom stiškega opata, kranjskega arhidiakona, poklonila še ljubljanska redovna in svetna duhovščina.

Tudi nadvojvodu Rudolfu so se poklonili kranjski stanovi ter novemu vladarju obljubili zvestobo in vso podporo. Nadvojvoda je velikodušno obdaroval plemstvo, ljubljansko mesto in samostane z raznimi uslugami in pravicami. Navdušenje zanj je bilo zdaj še večje. Da bi deželo še bolj priklenil nase, je nadvojvoda bistro potegnil še zadnjo potezo. Najbolj uglednega moža v deželi, arhidiakona kranjskega, stiškega opata Petra, iz mogočne rodovine Turjačanov, je poprosil, da bi prišli gnadjlivi gospod opat na Dunaj na nadvojvodski dvor in vsaj za krajšo dobo prevzeli uk njegovih treh mlajših bratov.

„To je pa velika prošnja. Vaše Visočanstvo! Vendar, če gre za vzgojo kar treh mladih vojvod, ki bodo nekoč vladarji, se

bo pač treba žrtvovati... Saj nam je tako treba vernih in razumnih vladarjev!“ so stiški opat Peter pristali na prošnjo.

„O, kako sem vesel tega odgovora! To je pa največji uspeh moje poti v lepo deželo Kranjsko!“ je z radostjo vzkliknil mladi nadvojvoda.

Na Koroškem lepa zarja se budi...

Na Dunaju so se Kranjski arhidiakon, stiški opat Peter s svojima sobratoma na vojvodskem dvoru kmalu udomačili. Z vso vnemo in resno so vzeli v uk tri nadvojvodove mladoletne brate, Friderika, Alberta in Leopolda. Vedri in ljubeznivi gnadjlivi gospod opat so se mladostnikom takoj prikupili, zlasti ko so vse tri obdarovali s tako lepimi barvnimi podobami. Vsakteri je prejel ljubo Marijo, ki jo klečče časti sv. Bernard, tisti viteški mladenič, ki je pozneje s 30 tovariši vstopil v samostan in postal svetnik kakor tudi njegovi bratje. In kaj vse je v življenju storil, koliko dežel prepotoval, na koliko dvorih pridigal ter navduševal za križarsko vojsko — Bernard, opat klervoški, ki je bil v istem redu in nosil podobno belo-črno ali tudi docela belo obleko, kot jo imajo stiški opat, njih učeni učitelj... Tudi pomočnika gnadjlivega gospoda opata in arhidiakona, p. Ambrož in p. Placid, sta bila prijazna, vojvodičem kaj naklonjena in skrbna za njih rast v znanju.

Gnadjlivi gospod opat niso in niso mogli pozabiti prizora s poti, ko jim je tam v Trbižu pred cerkvijo mali deček desetnik s šibo požegnal potovanje.

(Dalje na 8. strani)

RADISE

(Materinska proslava)

Učenci ljudske šole na Radišah so svoje matere razveselili letos z majhno prireditvijo.

Po pozdravnem govoru so sledile pesmi, deklamacije in dva prizora. Spored so otroci z veliko vnamo in pazljivostjo izvajali.

Obisk te prireditve je bil zadovoljiv. Posebno matere so se odzvale povabilu v velikem številu. Čutile so, da pridejo pesmi in deklamacije otrokom res iz srca in da diha iz njih vsa otroška ljubezen in hvaležnost.

Da je „materinska proslava“ tako lepo uspela, se imamo zahvaliti gospodu nadučitelju Lauseggerju, predvsem pa naši gospodični učiteljici Milici Oraže.

Všech nam je bilo, da je proslava bila v obeh jezikih, v slovenskem in nemškem, in sicer izmenoma.

Lepo je bil podan prizorček „Sirota jaz okrog blodim“, ki sta ga izvajali v slovenskem jeziku prav pristrčno dve deklici. Prav tako pa nam je ugajal tudi nemški prizorček.

Upamo, da nas bodo šolarji s takimi prireditvami še večkrat razveselili!

DJEKSE

K dopisu v 17. številki Našega tednika z Djkš: Gospod kaplan iz Velikovca ni blagoslovljal na krstnico pri Kočmarju (gostilna na Djkšah), marveč pri Končarju, to je kmet eno uro hoda daleč od Djkš. Drugo pa je, da nas ni peljal z avtom mladi Slamnik, marveč mladi Slamanik. Kakor je v dopisu pravilno omenjeno, pride beseda Slamanik ne od „slama“, marveč od: sleme, na slemenu. Zato nekateri izgovarjajo: slamenik mesto Slamanik.

Pri nas na Koroškem

Strahovit požar pri Sv. Štefanu na Zilji

Pretekli teden, v sredo, 22. maja, opoldne, je pustošil strahovit požar pri Sv. Štefanu na Zilji. Nenadoma je začelo goreti gospodarsko poslopje gradu Graiffenstein-Dreihan. Prvi so bili na kraju požara gasilci Sv. Štefana, ki so takoj spoznali, da preti kraju velika nevarnost zaradi močnega vetra. Zato so nemudoma pozvali gasilce celega področja med Beljakom in Kötschachom. Preden so bile gasilske enote pri Sv. Štefanu, se je ogenj z bliskovito naglico razširil dalje in zajel cerkveni stolp, sam grad Graiffenstein, župnijsko gospodarsko poslopje in nadalje so začela goreti še tri poslopja. Velika sreča v veliki nesreči je bila, da veter ni pihal v smeri vaškega središča.

Samo udarnemu nastopu gasilcev, ki so napeljali okoli pet kilometrov gasilnih cevi, se ima kraj zahvaliti, da so požar v treh urah pogasili, ne da bi se še dalje razširil.

Vzrok požara še ni znan, pač pa domnevajo, da je bila izhodišče ognja vključna električna omarica, nameščena v gospodarskem poslopju graščine. Kako je prišlo v tej vključni omarici do kratkega stika še ne vedo, kajti gospodarsko poslopje ni bilo v uporabi in nihče ni zato vključil električnega toka.

Na stolpu so ognjeni zublji razjedli lesenno ogrodje, na katerem visijo zvonovi, in streho, dalje je ogenj načel del cerkvenega stropa. Gozda, ki je v bližini gospodarskega poslopja, je ogenj uničil pol hektara.

Največ škode pa je pretrpel grad Graiffenstein sam. Ostrešje in pod njim ležeče nadstropje sta popolnoma uničena, medtem ko so ostali prostori trpeli pod strašnim učinkom vročine in vodnih mas. Dragoceni pohištveni predmeti, umetniške slike, stenski opaži in tepihi so deloma popolnoma zgoreli.

Skupno škodo, ki jo je grozen požar povzročil, cenijo na okoli pet milijonov šilingov.

Neka oseba, ki pozna okoliščine v Sv. Štefanu na Zilji vidi v tej nesreči prst božji.

CELOVEC

(Zdravstveni urad javlja)

Mestnemu zdravstvenemu uradu so bile javljene v aprilu sledeče nalezljive bolezni: 16-krat škrlatinka, sedemkrat hepatitis epidemica, štirikrat jetika, enkrat meningitis seroza in mumps-encephalitis. Razen tega je bilo mestnemu zdravstvenemu uradu javljenih 23 obolenj za gripo in sedem poškodb zaradi pasjih ugrizov.

(Poklicno gasilstvo se je izkazalo)

Poklicno gasilstvo je prišlo aprila 21-krat na pomoč. Pogasili so devet majhnih požarov, devetkrat so gorele trate in so jih poklicni gasilci pogasili; štirikrat so bili udeleženi pri policijski preiskavi za požare, po enkrat so pogasili ogenj v neki kleti in dimniku. Enkrat pa so prišli na kraj dozdevnega požara. Poklicni gasilci so prihiteli dvakrat, da so spravili na varno avtomobile.

V nedeljo volilna dolžnost

Pri nedeljskih volitvah državnega predsednika obstoji volilna dolžnost. Volili bomo z uradno glasovnico, ki jo dobimo na volišču.

bile in zavarovali nemoten potek črpalnih del. Nadalje so šestkrat očistili nekatere cestne odseke in enkrat priskočili na pomoč pri reševanju človeškega življenja.

V dvajsetih primerih je bila njih tehnična pomoč plačana. Ocenjena škoda znaša okoli 6000 šilingov, medtem ko so očevali škode za 70.000 šilingov.

PLIBERK

(Medved v področju Pece)

Kakor znano, se je pred tedni po karavanškem pogorju priklatil velik medved v kraje Slovenjega Plajberka in tam povzročil s svojo morijo ovac velik strah med učenci in jezo med oškodovanimi posestniki. Deževalo so pritožbe na pristojno oblast in končno je ta dovolila medveda ustreliti. In na Macni ga je zares doletela usoda. Dva lovca sta ga ustrelila.

Komaj pa se je polegel strah, že so se razširile govorice, da je prišel čez Karavanke drug medved, in sicer so ga opazili v področju Pece. Ker pa je koroška deželna vlada prepoved o ustrelitvi medvedov sploh razveljavila, je dana lovčemu lepa priložnost, da tudi tega medveda ustrelje.

Lovcem pa kličemo: Mnogo sreče pri lovu na tega medveda!

Zlatomašnik dr. Franc Zeichen

V ponedeljek, dne 24. maja, bo obhajal preč. g. duh. svetnik dr. Franc Zeichen župnik v št. Rupertu pri Velikovcu, svoj zlati jubilej mašniškega posvečenja.

Iskrenim čestitkam njegovih faranov se pridružujejo tudi: Narodni svet koroških Slovencev, uredništvo in uprava Našega tednika - Kronike in vsi slovenski rojaki.

Zelja nas vseh je, da bi Bog naklonil preč. g. zlatomašniku še mnogo moči in zdravja za neumorno in požrtvovalno delo za božje kraljestvo in blagor našega naroda.

Dijaki Državne gimnazije za Slovence priredijo v nedeljo, 30. maja 1965, v veliki dvorani Delavske zbornice v Celovcu

AKADEMIJO

Začetek prireditve bo ob 14.30

Vstopnice po 15.—, 20.— in 25.— šilingov lahko kupite v šolski pisarni.

Vsi prisrčno vabljeni!

ZIHPOLJE

(Cerkveno žegnanje)

V soboto, dne 1. maja, so obiskale našo zihpoljsko cerkev žene iz Celovca. Imele so tukaj svojo popoldansko pobožnost. Naš gospod župnik so jih lepo pozdravili v lepem nagovoru. Bilo jih je kakih 200 in so se pripeljale v štirih omnibusih.

V nedeljo, 9. maja, so pa prišli romarji iz Trsta. Tukaj so imeli ob pol devetih sv. mašo in pridigo. Peli so tako lepo, da bi jih kar še in še radi poslušali.

Na peto povelikonočno dedeljo, 23. maja, pa povabimo tudi druge Marijine častilce, da pridete na naše sončne Zihpolje na cerkveno žegnanje.

Spored bo sledeč:

Ob pol osmih prva sv. maša, ob devetih druga sv. maša, nato pranje in nato tretja božja služba.

Le pridite vsi od blizu in daleč, kajti pri nas se boste tega dne prav prijetno počutili. Veliko dobrega boste lahko storili za svojo dušo pa tudi za telo bo vse pripravljeno.

CELOVEC

(Avtomobilska nesreča)

V bližini Mohorjeve hiše se je pripetila pretekli teden, v sredo, 13. maja, avtomobilska nesreča, ki na srečo ni zahtevala človeških žrtev.

V avtomobil znamke Ford-Cortina, ki ga je šofiral mehaniški mojster Johann Schönhart in ki je prihajal po cesti 10. oktobra iz smeri Novega trga, je zavozil drug avtomobil znamke Fiat 1300, ki ga je šofiral uradnik Josef Werschitz in ki je privozil iz Paulitschgasse na križišče. Fiat 1300 je treščil s strani v avto Ford-Cortina in ga prevrnil, tako da je obležal s kolesi navzgor.

Pri tej avtomobilski nesreči sta zadobila šoferja le manjše praske, medtem ko sta bila avtomobila močno poškodovana.

Na kraj nesreče je takoj prišel žerjav poklicnega gasilstva, ki je postavil prevrnen avtomobil Ford-Cortina zopet na kolesa.

Ob pozdravu dr. Alfonza Gorbacha

pred gospodinjsko šolo v št. Jakobu v Rožu

K NAŠIM SLIKAM:

Nekdanja gojenka gospodinjske šole pozdravlja dr. Gorbacha ter mu izroča slovenski šopek (desno spodaj).

Dr. Gorbach, minister dr. Schleinzler ter namestnik deželnega glavarja inž. Thomas Truppe pozdravljajo zbrane predstavnike kulturnega, političnega in gospodarskega življenja manjšine (levo spodaj in desno zgoraj).

Predstavniki slovenskega narodnega življenja spremljajo dr. Gorbacha v gospodinjsko šolo, kjer sta zapela pred gosti pevska zbor pod vodstvom župnika Holmarja ter dr. Franceta Cigana (levo zgoraj).

Foto: Marko Jernej

Našel je novo pot

Če govorimo o človeku, ki išče nove poti, se gotovo spomnimo na bele naseljenke v afriških pragozdovih, ki si stopnjema krčijo pot skozi neprehodne in neznane predele črnega kontinenta; ali pa imamo v mislih drzne odkritelje, recimo Kolumba, ki so omiki in znanosti odkrivali neznane zemljine in so pogumno vztrajali na svoji samotni stezi, dokler niso prepričali sveta, da imajo prav. Ali se domislimo raziskovalcev v osrčju Afrike in Nansena, ki je posvetil v strahote večnega ledu in tečajne noči. Ali danes vam mislim pripovedovati o nekaterih prav skromnih stezosledcih.

Nekoč je živela majhna deklica, ki je rada stikala po hiši, pa je tako nekega dne, ko staršev ni bilo doma, zašla v podstrešno sobo, v kateri je bivala hišna služkinja. Prestrašila se je temne, neprijazne sobe; videla je, da na sivih stenah ni niti ene slike. Hitro je hitela dol v svojo sobo, vzela dve majhni lepi sliki in jih obesila v dekelski izbi. —

Glejte, ta deklica je tudi izsledila novo pot; saj je našla pot do srčne dobrote, ki nanjo ni bil še nihče mislil, celo njeni starši ne. Zares ne smemo misliti, da je srčna dobrota nemara dežela, kjer so že vse odkrili in bi se morali samo učiti, kar so odkrili že drugi zdavnaj pred nami. Ravno narobe, še velika neraziskana dežela je, kjer je obdelano šele skrajno obrežje, v notranjosti pa je še vse nedognano in zapuščeno. Siehni izmed nas lahko tu odkrije še nov svet — pa mu za to ni treba bojnih ladij ali preliivanja krvi, ampak samo malo čutečega srca.

Pripovedoval vam bom še o drugem stezosledcu. — Neki fant se je hudo prerekal s svojim tovarišem, da je nazadnje dobil še zaušnico. Ves razjarjen je šel domov in se rotil, da se naslednjega dne maščuje. Ko pa je sedel v svoji sobi, in mrko strmel čez sosednje strehe, mu je šnila v glavo misel: Kako bi bilo, če bi se pobotal z njim in vso krivdo vzel nase? — Ampak kaj porečejo tovariši? Smejali se mi bodo in me imeli za mežžo? Ali pa ni morda še bolj mežžasto, če me je sram njih posmehovanja in si ne upam napraviti, kar bi rad? — In glejte, res se je odpravil na pot v nepoznano skrivnostno deželo velikodušja, kjer ni vedel, kaj ga čaka. Srce mu je utripalo kakor velikemu odkritelju. Hitro je preskočil stopnice do stanovanja svojega prijatelja, potrkal, še enkrat globoko zadihal in nato dejal osuplemu: „Morda se čudiš, da prihajam. Saj se pravzaprav sam tudi. Ampak lepo te prosim, da mi ne zameriš, ko sem te danes tako razdražil, da si me udaril.“ Oni pa pravi ves zmeden: „Saj sem bil jaz kriv, ne bodi hud,“ in je bilo za trenutek čisto tiho v sobi in oba sta se gledala vsa v zadregi, kakor da je oba sram, ko sta se odločila za nekaj boljšega, nego je suvanje in kuhanje. Fant pa je šel zvečer veselega srca domov, saj je s svojim prijateljem doživel nekaj velikega; našel je novo pot velikodušnosti, novo pot do sreče ...

ZA MLADINO IN PROSVETO

Kdo je zastrupljen ...

Da bi zaustavili poplavo zastrupljenosti po javni nemorali na področjih javnega in privatnega življenja, so tudi pri nas začele državne, cerkvene in kulturne ustanove „križarsko vojsko“. To je vsekakor znamenje, da je porast javne nemorale že daleč prestopil normalo, kajti v vseh časih se je družba morala boriti proti nemorali, ki je plod uživanjaželjnosti. To je namreč tisto „želo satanovo“, vsajeno v telo človeka.

Neki psiholog dr. H. R., ki hoče temu problemu pogledati globlje, je med drugim zaslišal tudi 21-letnega fanta, ki je povedal sledeče misli o problemu spolnosti:

V časopisih, revijah, na prižnicah in v javnih predavanjih iščejo sredstva, da bi zajezili prodor spolnih izbruhov, toda mi mladi od tega ne pričakujemo uspehov. S protesti, resolucijami in zaplembo časopisov, ki prinašajo članke te vrste, bi bili najbolj prizadeti starejši, ker bi jim zmanj-

kalo snovi za čitanje. Dosledno bi morali zakriti vse televizijske aparate in kino-odre, kajti vse to je prekvašeno s seksualnostjo. Živimo pač v moralno okuženem ozračju. Z ukrepi, predpisi in policijo tega pojava ne moremo več preusmeriti.

„Če hočeš divjega konja ukrotiti, ga moraš trdo prijeti za gobec,“ tako je tudi v našem vprašanju. Tisti, ki delajo s seksom dobiček, so morda tudi očetje in matere, a na to ne mislijo, ko jim gre za bogate zaslužke. Tu je treba začeti in pa v hiši staršev. Če je družina v redu, bo tudi mladina, ki prihaja iz takega okolja odporna. Velik del mladine je do okužene literature v besedi in sliki vse bolj kritičen, kot sodijo obrobni gledalci. Predvsem pa je treba mladini nuditi več vzgleda in zakon o zaščiti mladine naj raje postane zakon o zaščiti kreposti. Več dobrih vzgledov in več priznanja kreposti!

Iz filmskega sveta

ZE PETKRAT LOČENA

Na Dunaju rojena filmska igralka, 50-letna Hedy Lamarr-Kiesler je pri sodišču vložila tožbo za ločitev proti svojemu šestemu možu zaradi njegove „duhovne posurovelosti“. Prvič je bila poročena z avstrijskim tovarnarjem orožja Fritzom Mandl-om, peti mož pa je bil lastnik tovarn olja, po katerem je ob ločitvi dobila pol milijona dolarjev „odpravnine“. Najbolj je „zaslovela“ v filmu „Ekstaza“, kjer nastopa v Evini obleki. Z njo se Avstrijci vsekakor ne moremo ponašati.

POTNIK V KOVČKU

V spominu nam je še afera lanskega leta, ko so obmejne straže v nekem kovčku odkrile živo prtljago, namreč nekega moža, ki bi naj potoval na ta način iz Rima v Kairo. Vemo, da je to bila špijska afera, v katero so bili zapleteni Židje, a še danes ne vemo, za kaj je šlo v vsej zadevi. Kaj več bomo zvedeli, ko bomo videli film „Kovček v Kairo“, katerega izdeluje izraelsko-nemška filmska družba. V glavni vlogi nastopata James Mason in Stephen Boyd. Še ta mesec bodo snemali v Rimu, Berlinu in Tel Avivu.

CANNES — SREDIŠČE TELEVIZIJE

Znano mesto filmskih mednarodnih tekmovalj, francosko mesto Cannes bodo iz-

brali za središče televizijske mednarodne organizacije. Tam bodo izdelovali programe za televizijske filme, jih ocenjevali in jih razpečevali. V ta namen bodo zgradili več primernih stavb, ki bodo na razpolago potrebam televizije.

FILM IN TELEVIZIJA SE TOŽITA

V Franciji so se kino-podjetniki, ki tožijo zaradi filmske krize, dogovorili, da bodo tožili televizijo, ker je prav ona v največji meri kriva, da ljudje ne hodijo več toliko v kino. Toda gospodarsko sodišče je tožbo zavrnilo zaradi pomanjkanja dokazov, kajti dokazati trditev, da zaradi televizije negredo ljudje v kino, ni tako lahko.

AVTOMAT ZA UČENJE

V Edinburgu je neka škotska firma izdelala svojevrsten avtomat, ki kaže, da kmalu ne bodo več učitelji potrebni. S pomočjo tega avtomata, s katerim se je mogoče izpopolnjevati na vsakem področju, je vse tako urejeno, da je povsem nepotreben učitelj. Kar avtomatično ta stroj ugotovi znanje in zmožnosti svojega uporabnika-učenca, ko mu stavlja vprašanja in razlaga snov ter mu „izda“ odgovarjalno oceno, na podlagi katere se more učenc naprej poslužiti primerne vrste tega avtomata. Baje se v Edinburgu na več šolah poslužujejo teh aparatov.

Otroški katiček

Potica

Jaz sem bolan — zaspan ves dan;
še roka je lena in jed mi nobena —
več ne diši.

So mamica rekli, da bodo mi spekli —
potico sladko.

So atek molčali, — potem pa dejali:
„In ko bo pečena, ti jaz jo pokažem
in ti jo namažem — z leskovim oljem
in brezovo mastjo!“

Hihi — — — kdo še tako potico dobi?
(Joža Lavrenčič)

Razgovor otroka z materjo

Fantek: Mamica, ali je res v očesu luknjica?

Mati: Res, res. V očesu je mahna, majhna luknjica, prav v sredi. Pravijo ji zenica.

Fantek: Aha, zato pa pade smet v oči!

Mati: Pa ne le smet. Tudi večje reči pridejo v oči: drevesa, gore, nebo, mamica, atek ...

Fantek: Pa oči ne počijo?

Mati: O ne, očesca so okenca obraza. Obraz pa je kakor hiša. Glej, tvoja usteca so vrata. Če nič ne vstopa, so zaprta. Kakšenkrat pa se odpro. Pa vstopajo kruhek, potica, najrajši pa slaščice. — Izstopajo pa besede, druga za drugo, kakor ptički, ki jih izpustimo iz kletke.

Nad vrati pa je zvonik, ki zvonil: din, din, če ga malo stresemo. To pomeni, ali je fantek doma. Če je doma, povedo okenca.

Kakšenkrat pa so okenca zaprta. To pomeni, da gospodarja ni doma. Odšel je sanjat kam daleč.

Večkrat pa so okenca odprta, fantka pa le ni doma. To je tedaj, kadar sedi fantek v sobi pred odprto računico na mizi. 3x3 je ... je ... pravijo usteca. Fantek nič ne vidi, nič ne sliši, fantka ni doma! Ni ga, pa ga ni! Ne vem zakaj!

Fantek: Jaz pa vem.

Mati: No, pa povej!

Fantek: Zato, ker je mimo okenca, tam zunaj zletela prva lastovka!

KRIMINALNI ROMAN

Prevedel:
AVGUST PETRIŠIČ

34. NADALJEVANJE

Karamaneh, ki je bila zaradi prestanih muk izčrpana, se je z ihtočim vzkrikom zgrudila na tla in mirno obležala. Meni je uspelo, da sem na pol sedel, medtem ko se je Smith zavalil na stran ter sta detektiv in Kitajec skupno telebnila na tla.

Weymouth je s svojo veliko desnico držal doktorjev rumeni vrat, z levico pa je oklepjal Kitajčevo desnico, ki je držala iglo.

Zdaj sem mogel pogledati vzdolž male ladije in, kolikor se je v megli dalo videti, sem spoznal, da je bila le še ena oseba na krovu — na pol oblečeni rjavi možki, ki jo krmaril in ki nas je bil prenašal skozi kleti. Mrak se je zgostil in nas čisto zagrnil. Brenčanje motorja — sikajoče dihanje obeh borečih se mož in šumenje vodnih brazd za nami so bili glasovi, ki so kalili tišino.

Polagoma in z nekako kačjo spretnostjo, ki jo je bilo groza opazovati, je Fu-Manču uničil prednost, ki jo je imel Weymouth. Njegovi krempljasti prsti so se trdno oklepali Weymouthovega vratu, desna roka s pogubonosno iglo pa je potiskala navzdol levico nasprotnika. Sprva je bil on spodaj, toda zdaj je bil že na pol zgoraj. Zares, njegova telesna vztrajnost je morala biti

SKRIVNOST

dr. Fu-Mančuja

neznansko velika. Sapa mu je kar piskala iz nosnic, a Weymouth je začel pešati.

Poslednji je zdajci spremenil svoj način borbe. Z nadčloveškim naporom vseh moči, h kateremu ga je po mojem mnenju spodbudila bližajoča se igla, je dvignil Fu-Mančuja — za vrat in leht — in ga hotel po strani podreti.

Kitajčev prijem pa ni popustil in oba sta se kot zvijajoča se gmota zvrnila na preprogo. Baš tedaj pa se je barka zelo dvignila na krmo in vzkril groze, ki se mi je ob tem izvil, se mi je v obvezi zadušil. Zakaj ko se je Fu-Manču hotel izmotati, je izgubil ravnotežje — padel vznak — in objemajoč Weymoutha je zdrčal v reko!

Megla ju je pogoltnila.

So trenutki, o katerih se nihče ne more domisliti duševnih vtiskov, trenutki, ki so tako strašni, da si, hvala Bogu, naš spomin prav nič ne zapomni občutkov, ki so jih povzročili. To je bil tak trenutek. V glavi se mi je zmešalo. Imel sem nejasen vtis, da se je Burmanec spredaj ozrl nazaj. Tedaj se je smer barke spremenila.

Koliko časa je poteklo od žalostnega konca orjaške borbe pa do časa, ko je ne-

nadoma pred nami zrasel črn visok zid, tega ne morem reči.

S silovitim sunkom smo nasedli. Sledil je močan tresk in dobro še pomnim, da sem videl, kako je rjavi mož skočil ven v megljo — in to je bilo zadnje, kar sem o njem videl.

Voda je jela teči na palubo.

V polni zavesti bližajoče se nevarnosti sem se pričel boriti z vrvmi, ki so me vezale; toda nisem imel v nartih moči ubogega Weymoutha in tako sem se sprijaznil z grozno in bližajočo se možnostjo, da utonem v razdalji šest čevljev od brega.

Zraven mene se je vil in napejal Naylorland Smith. Mislim, da je bila njegova namera, da bi se dotaknil Karamanehe in jo obudil. Kar njemu ni uspelo, je napravila naraščajoča voda. Tiha molitev zahvale mi je prišla iz dna duše, ko sem zapazil, da se je zganila — ko sem videl, da je dvignila roke h glavi — in videl njene velike prestrašene oči, ki so od groze sijale skozi megleno kopreno.

Weymouthov dom

Zapustili smo razbito barko le nekaj trenutkov prej, ko se je krma pogreznila v reko. Kje se je nahajala blatna nasipina, na kateri smo se znašli, se nam ni niti sanjalo. Toda slednjič je vsaj bila suha zemlja — in bili smo osvobojeni dr. Fu-Mančuja. Smith je pogledal proti reki.

„Moj Bog!“ je stokal. „Moj Bog!“

Mislil je kakor jaz na Weymoutha.

Ko nas je kako uro pozneje našla policijska barka na blatnih sipinah niže Green-

wicha in so nam povedali, da so strupecne kleti zahtevale žrtev osmih mož, smo tudi čuli novico o našem hrabrem tovarišu.

„Tam zadaj v megli, sir,“ je poročal nadzornik Ryman, ki je poveljeval s slabo obvladanim glasom, „tam je bilo čuti neko pošastno tuljenje in izbruhe krohota, o katerih se mi bo sanjalo skozi mesece ...“ Karamaneh, ki se je privila k meni kakor preplašeno dete, se je tresla; in tedaj sem vedel, da je igla storila svoje delo v zlic Weymouthovi orjaški moči. Smith je slišno požiral.

„Prosim Boga, naj reka obdrži tega rumenega hudiča,“ je dejal. „Eno leto svojega življenja bi daroval, da bi videl vsi njegovo podganje telo na koncu kavlja na sidru!“

Bili smo tiha in žalostna družba, ko nas je barka tisto noč nosila skozi meglo domov. Zdelo se nam je skoraj tako, ko da smo zapustili vrlega druga, ko smo odričili od kraja — ali vsaj bližine kraja — kjer je Weymouth končal v junaškem boju. Naša nemoč je bila kaj klaverna in četudi bi bila noč jasna ko kristal, dvomim, da bi bili mogli ravnati drugače in prevzelo me je, da je ta smrdčea tema še naš nov sovražnik, ki nas je tiral nazaj v strahopetno zatočišče. Toda tiste čase je toliko raznih dogodkov poseglo v naše življenje, da smo kmalu nekoliko pozabili na žalostni primer in obrnili svojo skrb drugam. Morali smo misliti na Karamaneho in njenega brata. Imeli smo kratek posvet, v katerem je

P I S A N O B R A N J E

NADALJEVANJE IN KONEC DRUGE SVETOVNE VOJNE:

Hrabra ruska bojovnica

Ko smo prispeli v štab — vrsto bunkerjev za nekim parobkom — je vse radovedno vkup letelo, hoteč videti Germance. Marsikdo je prvič videl živega nemškega vojaka od blizu. Ugotovili so, da smo si podobni, se nam nasmejali in menili: „Sté se navojevati, imate zdaj dosti vojne? Je bilo tega sploh treba? Bi ne bilo bolje živeti po človeško?“

Odgovarjal sem jim, da jaz nisem kriv. Sem tudi za mir in človečanstvo. Ponudili so nam tobaka in hleba (kruha). Tobak je bil kakor groba žagovina, kruh pa zelo moker in črn. Zahvalili smo se za oboje in stopili pred polkovnika.

Vprašal je: Kakšen je položaj na fronti? Bele zastave plapolajo na postojankah, streljati se ne sme več. Vsak mora ostati na svojem mestu in čakati nadaljnjih povelj.

Ali vi izvršujete povelja germanske komande?

Da, sem odgovoril. Če bodo dali povelje zopet streljati, kaj boste vi naredili?

Jaz ne bom streljal, tovariš polkovnik.

A drugi?

Za druge pa ne morem jamčiti.

Potem vas moram obdržati tukaj. Videli ste naše pozicije, naše minomete. Lahko nam škodujete, če pridete nazaj k Nemcem. Odkazal nam je poseben bunker, kjer si naj odpočijemo.

Polegli smo po nastlanem smrekovem vejevju po tleh, kadili žarko mohorko, jedli črni kruh in čakali, kaj bo. Mislili smo si prej drugače, da Rusi zmago praznujejo, da imajo kake priboljške, požirek vodike (žganja) itd. Videli smo pa, da živijo trdo življenje ruskega vojaka, sina narave, ki je v Rusiji trda in često neprijazna. Brez vsakega udobja in priboljška, opremljen samo z najnujnejšim, je moral ruski vojak biti boj za svojo domovino v veliki občutljivi vojni. Na njegovih zemlji v surovi naravi, na njegovih planjavah mu civilizirani Nemec ni bil kos.

Prišlo je povelje, da je treba Germance privesti v štab divizije. Neki podporočnik je dobil to nalogo. Bil je zelo nevoljen. Letal je tako dolgo po štabu, da je dobil kofa. Ko je zajahal, smo se napotili za njim skozi gozdove k diviziji. On visoko na konju, dva majhna vojaka pa za nami peš. Mračilo se je že in postajalo nam je tesno pri sru. Včasih smo brali, kako so Rusi gonili ujetnike in kaj so z njimi naredili. Naša bojazen pa je bila prazna. Skozi gozdove smo prišli do razsvetljenega kmečkega doma. Velika množica vojakov je imele ravno kino-predstavo. Na prostem je go-

nil kinoprojektor navaden poljski traktor. Njegovi žarometi so metali slike na platno, ki jih je spremljala kričeča glasba. Sinov narave pri poslušanju ni motilo ropotanje traktorja. Tudi tu smo se nekaterim smilili. Dali so nam hleba in tobaka.

Nekaj v stran v lesu je stala iz surovih brun zgrajena mala bajtica. V njej je imel svoj stan major, načelnik razvedke divizije. Prijazno me je sprejel in pozval naj govorim. Povedal sem mu vse dogodivščine tega dneva: Kdo sem, odkod sem, kako se v domovini rojakom godi, da so mnogi izseljeni, zaprti, umorjeni. Prijateljsko sva kramljala pozno v noč. Vprašal me je koliko ur smo že pri Rusih. Ko sem povedal, da že čez deset, je dal stotniku povelje, da nam preskrbi večerjo. „Več kot 6 ur ne sme biti ujentik pri nas brez jedi,“ je dejal major. Vprašal me je še, če se spoznam na karti in če morem najti kraj, kjer so Nemci ujeti. Ko sem to našel, me je vprašal, na kateri strani je ležala 1. na kateri 3. kompanija in kje se je nahajal štab. Ko sem mu to povedal, mi je pokazal, da ima to že vse na karti zapisano. Koliko dni ste že bili tam? Ponovim dve noči in en dan. Vidiš, tako dela moja razvedka. V dveh nočeh so moji mladci vse to izvedeli.

Stotnik nam prinese nenavadno večerjo. V svoji kapi ima surovo proseno kašo (jigličo). V svojem površčniku v culo zaviti suh kruh, suhor. V hlačnem žepu nosi za nas ameriškansko mesno konzervo, v papirju zavito pa še nekaj špeha in v drugem zavoju tobak.

„Vot vam užina! Naredite ogenj in skuhaite si.“ Strmeli smo, ker nemški vojak nikoli ni sam kuhal. Vse so mu kuhano prinesli ali pa je dobil tako imenovano Marschverpflegung (oskrbo na pohodu). Ker nismo imeli nikakih posod, ne drv, in ker je bila že polnoč, smo dejali, da ne bomo nič kuhali noč. Pojedli smo špeh in nekaj suharja in se podali k počitku. Stotnik je v sosednji staji zbudil štiri speče Ruse, da so šli drugam. Na njihova mesta smo polegli mi. Ko nas je odel še z ruskimi plašči in voščil „spokojno noč“ smo zaspali.

Zjutraj nas je zbudila pesem mladega kuharja, ki je na prostem kuhal zajtrk. Na tleh je gorel ogenj, ob njem je bilo pristavljeno vedro in pa obod nemške kanistre (pločevinasta posoda) z vodo. V vrelo vodo je del olupljen krompir, presekal s sekuro konzervo na dva dela in jo stresel v juho. Ko je bilo kuhano, je zlijl v skledo za umivanje in poklical tovariše. Bilo jih je šestnajst, a so imeli samo tri žlice. Ko so se prvi najedli, so dali žlice drugim trem, in

tako naprej, da so bili vsi siti. Nazadnje je še ostalo in to smo imeli mi Germani.

Po zajtrku je bil nastop. Razdelili so pri diviziji službe. Med vojaki je bilo precej ženskih bojovnic. Nekatero so nosile veliko medalj. Vprašal sem eno, zakaj je dobila toliko odlikovanj. „Jaz sem ubila 500 Nemcev,“ je ponosno odgovorila. „Kako je bilo to mogoče?“ sem vprašal to nežno vajakinjo. „Bila sem kukuška.“ Ob njej stoječ vojak mi je pojasnil, da kukuška zleze na drevo, gleda kje hodi sovražnik, in ko zagleda, ustrelje in ga zadene. To je storila 500 krat. Velika herojka je potem še dejala, da je treba tudi nas vse postreliti. Ko je vojak pojasnil, da smo sami prišli k njim, je velikodušno dejala: „Naj tedaj živijo, a delali nam bodo.“

Major me je pridelil sebi za perevodčika (tolmača). Pomagal mu bom, ko bomo sprejemali predajo germanske divizije. Na velikem travniku sredi gozda naj bi bil poslednji Vorbeimarsch (mimohod) nemške vojske. Narediti so hoteli to slovesno. Zato je prišla tudi divizijska godba na pihala. Nisem mislil, da imajo ruske divizije svoje godbe. Instrumenti so bili lepo osnaženi, da je kar blesketalo. Z majorjem sva sedela na kupu hlovdov ob cesti in kadila mahorko, zavito v časopisni papir. Mahorko je imel nasuto kar v žepu. Pogovor je bil prisrčen, domač. Pred nemškimi majorji so se vojaki tresli, tako vzvišeni so bili nad moštvom. Tu pa ta enakost.

Po dolgem čakanju pride povelje, da predaja ne bo tu, ampak na fronti. Treba se je tja podati. Dali so nam Nemcem vodnika, narednika iz vrst razvedke, ki nas je po večurni hoji skozi gozdove privedel na neko polje, kjer je bila razvrščena vsa nemška armada. Na sredi polja je bila nekaj metrov visoka vzpetina, podobna ogromni krtini. Na njej so stali vsi štabni oficirji od divizionarja — generalov, oberstov, polkovnikov in majorjev, obdani od peščice Rusov, ki so jezdili nemške konje. Okrog te vzpetine pa je bilo v vzornem redu razporejeno po regimentih (polkih), bataljonih in stotinjah vse premagano nemško moštvo. Orožje je bilo zloženo na velikanske kupe, ob straneh teh vrst: puške posebej, čelade posebej in plinske maske posebej. V kanone (topove) so bili vpreženi konji, istotako v vozove in poljske kuhinje. Pač krasen, a za Nemce, žalosten pogled na to premagano armado.

V tej množici svoje enote nisem mogel najti. Menda je odšla nekam drugam polagat orožje. Zato se nisem vedel kam pridružiti. Major me ni več rabil, ker je bila predaja že izvršena, zato me je gnal naravnost k divizionarju in mu povedal, kako je z nami, da nas more on kam uvrstiti.

„Rübe,“ je poklical divizionar nekega majorja, „übernehmen sie diese Männer“ (skr-

bite za te vojake). Rübe je poklical stotnika prve stotnje, ki nas je pridelil k svoji kuhinji. Oskrbeli smo se še z vsem potrebnim, kar smo v svojih nekdanjih bunkerjih pustili in čakali dokler pionirji niso zasuli razkopane ceste in odstranili bodočo žico in mine. Ko je bilo proti večeru to opravljeno, je neki major na konju prijezdil na vzpetino, se zasukal na vse štiri strani neba, visoko dvignil roko in zavpil: P a a a šli!

Nemci so dali povelje dalje: Division, mars.

Začel se je premikati prvi regiment (polk), prvi bataljon, prva stotinja po cesti, ki je bila celo zimo bojna črta. Grozno je bilo gledati na obeh straneh te mrtvaške ceste trupla padlih, ki se jih prej nihče ni upal proč vlačiti. Bila so zavita v bela zimska oblačila, da bi se na zimskem snegu ponoči ne videla. Nekatera trupla so bila obrnjena proti nekdanjemu sovražniku, druga zopet od njega, kakor jih je pač smrtna krogla dohitela. Ker je bil že 10. maj in precej toplo, so bila trupla napihnjena in počrnela. Več kilometrov ob cesti, vedno isti prizori. Bodeča žica in napihnjena počrnela trupla, oblečena v bele cunje. Niso dočakala današnjega dne. Bog jim daj dobro. Doma jih čakajo matere, žene, otroci. Dolgo jih bodo še zastoj čakali, predno bodo dobili vest, da jih ni več med živimi.

Nas pa je doletela milost, da smo konec doživeli. Korakali smo po mrtvaški cesti, neznan usodi nasproti, v temno noč. Vendar smo upali, da bo tej temni, pošastni noči sledilo svetlo pomladno jutro, ki nas bo pripeljalo v našo osvobojeno domovino k svojcem in da bo to trpljenje rodilo v človeštvu spoznanje, da je samo v miru mogoče srečno in človeško živeti.

Zato nikoli več vojne!

Andrej Andrejčević Čr — ov

Skrionost večera

Večer priplul je plaho z lahnimi peroti; se trudno vsedel je na rob ob končni poti, ki je prepletala vse ure v noč hiteče. Poslavlja zdaj od zarje se — živó rdeče.

Zaton zadremal v mrak je rahlo, rožno. Vrisk dneva utihnil je mehko otožno. Nekje na smreki drozg ob gnezdu poje, potaplja v svojo hiro čustvo moje.

Slonim ob deblu v žarke misli potopljen, kot bi bila, večer, jaz tvoja udana žena: Tvoj čar me s silo vseh omam objema.

Žari nebo, ko se na zemljo spušča tema. V ta svatovski objem naliva zvon svoj ave. Kot blagoslov neba so rož in trav vonjave. M. H.

bilo sklenjeno, da morata za zdaj stanovati v kakem hotelu.

„Pobrigal se bom,“ mi je Smith zašepetal, zakaj dekle naju je gledalo, „da bo tisto mesto noč in dan zastraženo.“

„Ti vendar ne meniš...“

„Petrie! Ne morem in ne smem misliti, da je Fu-Manču mrtev, dokler ga s svojimi očmi nisem videl mrtvega!“

Kakor je bilo dogovorjeno, smo odvedli lepo orientalko in njenega brata stran od razkošnega bivališča v umazanem okviru.

Nočem se ustavljati pri zadnjih prizorih v strupenih kletah, da me ne bi dolžili, da kopljem grozo zaradi groze. Gasilci, ki so bili proti okužbi primerno zaščiteni, so znosili ven telesa žrtev, ki so bila ogrnjena v žive mrliške odeje...

Od Karamanehe smo zvedeli mnogo o Fu-Mančuju, a le malo o njej sami. „Kdo sem jaz? Kaj pa komu pomeni moja uboga zgodba?“ je odgovarjala na vprašanja, ki so se tikala nje.

In ob taki priložnosti je povsila trepalnice. Zvedeli smo, da je Kitajec prvotno privedel v Anglijo sedem dakoitov. Kakor se boste spominjali, smo število Burmancev že razredčili. Morda je zdaj le še eden ostal v Angliji. Živeli so v nekem taboru na zemljišči tiste hiše blizu Windsorja, ki si jo je bil doktor nakupil. Temza je bila njegova prometna cesta. Drugi člani te družine so prebivali v raznih koncih vzhodnega Londona, kjer se sestajajo mornarji vseh narodnosti. Glavno zbirališče East Enda je bila Shen-Yanova štacuna. Ta je uporabljal

ladijski trup za delavnico, v kateri je delal posebno vrsto poskusov, ki ne bi bili v bližini mesta zaželeni. Nayland Smith je ob neki priliki vprašal dekle, ali je Kitajec imel kako zasebno ladjo, nakar mu je pritrdila. Nikdar ni bila na krovu, niti videla je ni nikoli in zato nam ni mogla dati nikakih pojasnil glede ladje. Plula je proti Kitajski.

„Ali ste gotovi,“ je rezko vprašal Smith, „da je res odplula?“

„Tako sem jaz razumela in da bi mi morali slediti po drugi poti.“

„Ali bi bilo za Fu-Mančuja težko potovati s potniško barko?“

„Ne morem reči, kakšne načrte je imel.“

V stanju nenavadne negotovosti smo potem preživljali dni, ki so sledili za tragedijo, ki nam je ugrabila najinega sodelavca. Prav živo se spominjam tistega dne, ko sva s Smithom obiskala domačijo ubogega Weymoutha. Tačas sem se seznanil z nadzornikovim bratom. Smith mu je natančno opisal zadnji dogodek.

„Tam zunaj v megli,“ je trudno zaključil, „je bilo vse videti tako neresnično.“

„O Bog, da bi res ne bilo!“

„Amen na to, Mr. Weymouth. Toda vaš brat je hrabro končal. Če bi bilo njegovo edino dobro delo to, da je svet rešil pred Fu-Mančujem, je bilo njegovo življenje dobro uporabljeno.“

James Weymouth je nekaj časa kadil, zaprt in v misli. Četudi je bila mala hiša le štiri in pol milje oddaljena od Sv. Pavla, je bila s svojim preprostim vrtom, zasenčenim

z visokimi drevesi, odmaknjena od prometa in polna miru. Toda ena senca je ležala danes na njej — hladna in grozna senca. Posebljena zloba je prišla sem iz daljnega vzhoda in njena umirajoča zlohnotnost se je dotaknila tega doma.

„Dve stvari sta, ki jih ne razumem,“ je nadaljeval Weymouth. „Kaj je pomenil tisti strašni smeh, ki ga je rečna policija slišala v megli? In kje sta trupli?“

Karamaneh, ki je sedela poleg mene, se je ob teh besedah zgrozila. Smith, ki mu nemirni duh ni dal dolgega pokoja, da je taval sem in tja po sobi, jo je pogledal.

Tiste zadnje dni, ko si je Smith prizadeval spraviti nečisti stvar iz Anglije, je postal moj prijatelj še bolj suh in živčen, kot je bil prej. Njegovo dolgo bivanje v Burmigi ga je napravilo suhega in mu ožgalo že po prirodi temno polt z bakrenorjavo barvo; zdaj so mu suhe oči vročično sijale in lice mu je bilo suho, da je bilo včasih videti že skoraj jetično.

„Ta dama vam morda lahko odgovori na prvo vprašanje,“ je rekel. „Ona in njen brat sta bila nekaj časa v službi dr. Fu-Mančuja. Prav za prav, Mr. Weymouth, je bila Karamaneh, kakor označuje ime, sužnja.“ Weymouth je pogledal lepo, zaskrbljeno obličje s komaj prikrito nezaupljivostjo.

„Vi miss, niste videti, da bi bili iz Kitajske,“ je dejal z neko vrsto nehotenega občudovanja.

„Nisem iz Kitajske,“ je odgovorila Karamaneh. „Moj oče je bil pravi Bedawee. Toda moja zgodba nič ne pomeni.“ (Včasih je

bil njen glas ponosen, kar je poudaril še njen blagdoneči naglas.) „Ko je vašega vrlega brata nadzornika Weymoutha in Fu-Mančuja požrla reka, je Fu-Manču držal v roki zastrupljeno iglo. Tisto smejanje je pomenilo, da je igla storila svoje delo. Vaš brat je zblaznel!“

Weymouth se je obrnil v drugo stran, da bi prikrikl svoja čustva.

„Kaj je bilo na igli?“ je vprašal zamolklo.

„Bilo je nekaj, kar je proizvajal iz strupa nekega bitja, ki živi v nekaj kitajskih močvirjih,“ je odgovorila. „Tisto povzroči blaznost, a ne vselej smrt.“

„To bi mu bilo le malo hasnilo,“ je rekel Smith, „tudi če bi bil pri polni pameti. Ob času tega dogodka smo morali biti precej oddaljeni od brega, megla pa je bila neprodorna.“

„Toda kako si tolmačite to, da niso nobenega telesa našli?“

„Ryman od rečne policije mi je pripovedoval, da tistih, ki so se na tistem mestu zgubili, niso mogli vselej najti — ali vsaj ne precej časa.“

V prostoru nad nami se je oglasil slaboten šum. Vest o žalostnem pripetljaju v megli na Temzi je vrgla ubogo Weymouthovo gospo na posteljo.

„Nismo ji povedali niti polovice resnice,“ je rekel njen svak. „Ničesar ne ve o — zastrupljeni igli. Kake vrste nasprotnik je bil ta dr. Fu-Manču?“ Nenadoma je bruhnil v togotno ogorčenje. „John mi ni nikdar mnogo pripovedoval, a v časopise je zelo malo prišlo. (Dalje prihodnjic)

Eksplozija je uničila 40 bombnikov

Ameriško oporišče Bien Hoa, ki je oddaljeno 24 kilometrov od Saigona, je zadela v nedeljo težka nesreča. Nenavadno močna eksplozija je uničila ali poškodovala 40 bombnikov. Pri tem je bilo 26 vojakov ubitih, 70 pa ranjenih. Nesreča se je pripetila tako, da je eden izmed bombnikov na reakcijski pogon eksplodiral. Takoj za tem so sledile nove eksplozije in bombniki so drug za drugim leteli v zrak. Kmalu je bilo oporišče ena sama kadeča se razvalina.

Med 15 popolnoma uničenimi letali je 10 ameriških bombnikov na reakcijski pogon tipa „B-57“, ki so bili vsi obloženi z bombami in pripravljani, da bi vzleteli proti Severnemu Vietnamu. Neki ameriški poročevalec je dejal, da bodo v teku nekaj ur nadomestili uničene bombnike in da se bodo nadaljevali napadi brez prekinitve proti Vietkong-gverilcem.

Vendar pa spravljajo opazovalci prekinitev ameriških letalskih napadov na Severni Vietnam v zvezi s številnimi domnevanji. V nedeljo je bil namreč že šesti dan, ko ni bilo nobenih takih napadov. Skoro vsi opazovalci so mnenja, da se za kulisami pripravljajo važni dogodki in da so se morebiti pričela že tajna vietnamska pogajanja.

Mirovna prizadevanja so se razbila

Sedaj pa poročajo, da se je ameriški poskus v zvezi z mirovnimi pogajanjimi s Severnim Vietnamom vsaj začasno ponesrečil. Amerikanci so pred šestimi dnevi ustavili začasno letalske napade na Severni Vietnam, da bi tako preizkusili, če je nasprotna stran pripravljena za pogajanja.

Čedalje več izseljencev obiskuje rodno Jugoslavijo

V zadnjih letih prihajajo slovenski in sploh jugoslovanski izseljenci v vse večjem številu na krajši ali daljši obisk v svojo domovino. Prihajajo sicer skoro z vseh strani zemlje, vendar pa največ iz Združenih ameriških držav in Kanade, ker se jih je pač tam tudi največ naselilo.

Jugoslavija je teh stikov vesela, saj pridobiva na ta način mnogo novih turistov, predvsem pa rada sprejema svoje sinove in jim v ta namen skuša iti na roko. Tako je ljubljanska letalska družba „ADRIA-AVIOPROMET“ že pred dvema letoma uvedla posebne „charter“ polete do Kanade in ZDA. Dve leti že torej njena letala prevažajo izseljence in ti se za njeno poslovanje vedno bolj zanimajo.

Junija letos bodo z letali „Adria-Avioprometa“ obiskali rodno deželo člani Slovenske narodne podporne jednote iz Chicaga in Kluba upokojencev iz Clevelanda, julija pa članice Slovenske ženske zveze v Chicagu. Razen tega bodo prispeli letos v Jugoslavijo z istimi letali člani kulturnega društva „Simon Gregorčič“ in društva Bratstvo-jedinstvo iz Toronta, kot tudi društva „Zdruzeni Makedonci“.

Tudi slovenske izseljenske potovalne agencije prirejajo potovanja ameriških Slovencev v domovino. Tako nudi agencija August Kollander iz Clevelanda rojakom štiri potovanja z letali v juniju, a po eno v juliju in avgustu, razen tega pa še po eno

Kakor poroča „Washington Post“, so Združene države Amerike svoja mirovna vprašanja Severnemu Vietnamu posredovale po tretji državi. Da bi komunistom olajšali pripravljenost za pogajanja, so ZDA začasno ukinile povračilne napade na Severni Vietnam. Toda Amerikanci, kakor piše „Washington Post“, so zaman čakali odgovora s strani komunističnega tabora. Včeraj pa so začeli Amerikanci zopet z bombnimi napadi na vojaške postojanke proti Severnemu Vietnamu.

Tudi v Južnem Vietnamu so se vneli včeraj neizprosni boji. Komunistični Vietkong-gverilci so razstrelili nek železniški most, oddaljen samo 4 kilometre južno od oporišča Da Nang, medtem ko je šest južnovietnamskih bataljonov začelo veliko vojaško operacijo proti gverilcem.

Kdo je prodal Južno Tirolsko?

Problem Južne Tirolske, ki je bila po prvi vojni odcepljena od Avstrije in dodeljena Italiji, stopa od časa do časa bolj ali manj v ospredje. Pri tem je zanimivo ugotoviti dejstvo, da se „prsijo“ kot posebno vneti čuvarji in zagovorniki Južne Tirolske, da bi zopet postala sestavni del Avstrije, ljudje, ki so sicer znani, da tako radi obujajo spomine na „zlato“ dobo Tretjega rajha in bi si njen povratak želeli raje danes kot jutri.

Na drugi strani pa je tako rekoč splošno znano dejstvo, da se morajo Južnotirolci vprav nacistom s Hitlerjem na čelu v prvi vrsti zahvaliti, da so ostali odcepljeni od

Diplomatski stiki Zahodna Nemčija — Izrael

Zvezna republika Nemčija in Izrael sta minuli teden navezala diplomatske odnose na ravni veleposlaništev. To je bilo istočasno objavljeno v Tel Avivu in Bonnu. V nemško-izraelskem sporočilu, ki obsega samo en stavek, je rečeno: „Vladi Zahodne Nemčije in Izraela sta na temelju pooblastila zveznega predsednika in izraelske vlade prišli do zaključka, da navežeta obe deželi diplomatske odnose.“

Ob tej priliki so priobčili tudi dopisovanje med zahodnonemškim kanclerjem prof. Erhardom in izraelskim ministrskim predsednikom Eškolom. V Erhardovem pismu je rečeno: „Zadržanje Zvezne republike Nemčije v preteklosti dokazuje, da si je svesta posebnega položaja Nemcev nasproti Judom celega sveta vključno izrael.“

avstrijskega matičnega naroda. To lahko povzamemo tudi iz izjave, ki jo je pred kratkim pred javnostjo podal znani južnotirolski politik dr. Friedl Volgger, ki je med drugim rekel, da je Hitler Južno Tirolsko prodal in izdal, saj je že 1. 1922 (!) izjavil, da njene usode ni več mogoče spremeniti in da je zapečaten. Proteste Južnotirolcev proti zapostavljanju in zatiranju italijanskih fašistov je Hitler označil kot lažno „judovsko propagando“ in se je na slovesen način odpovedal vsakršnim pravicam do Južne Tirolske.

Po vsem videzu imajo nacistični pomagači in somišljeniki slabo vest in bi radi nekoliko popravili in zabrisali, kar je ponovno izjavil in potrdil njihov „veliki vodja“. Pri tem pa na žalost niti niso preveč izbirični v načinu in sredstvih, ki naj bi pomagala Južnotirolcem do pridobitve njihovih manjkajočih pravic oziroma kar celo do priključitve k Avstriji. To lahko spoznamo zlasti iz raznih sodnih procesov proti južnotirolskim teroristom in „bombnim junakom“. (Eden od večjih je bil prav te dni zaključen pred višjim deželnim sodiščem v Gradcu. Kot glavni obtoženec-terorist je bil na zatožni klopi dr. Norbert Burger, univerzitetni docent v Innsbrucku, znan po svoji nacistični pobarvanosti, hoteč južnotirolsko vprašanje reševati z nasiljem in bombnimi atentati!) Naj se torej ti zagovorniki nedavne „rjave preteklosti“ potrkajo skesano na prsi in rečejo: „Moja krivda!“

solata in kot špinača. Na Nizozemskem to rastlino precej cenijo, pri nas pa je manj znana.

Portulak zelo hitro zraste, tri tedne po setvi ga lahko že pobiramo. Ima 8—10 cm dolge poganjke, na soncu in pri redki setvi se plazi po zemlji, pri gosti setvi in pri slabši svetlobi pa raste pokončno.

Pri neprekinjenem pridelovanju sejemo v zabožke od novembra in vsake 3—4 tedne setev ponavljamo. Zabožki naj bodo na toplem; v temi vzkali v treh dneh. Rastline morajo imeti dovolj zraka, ker sicer lahko propadejo. Portulak potrebuje za svoj razvoj veliko toplote in vlage.

Na prosto ne sejemo portulaka pred majem in ne na sveže pognojeno zemljo. Sejemo na široko, pokrivanje ni potrebno, seme le pritisnemo v zemljo. Po prvi rezi portulak do 1 cm na visoko pokrijemo s kompostno zemljo. Lahko ga dvakrat do trikrat režemo. Portulak je potrebno dobro zalivati. Za setev na prostem potrebujemo 1 kg semena za 100 kvadrat. metrov. Pod steklom pridelamo 2—2,5 kg na kvadratni meter.

inž. M. L.

potovanje s prekomornikom Quen Elisabeth v vsakem poletnem mesecu. Tudi agencija Express Travel Service iz Clevelanda (njen lastnik Joseph Suhadolnik je po rodu prav tako Slovenec) priredi v maju in juniju ladijska potovanja, v juniju pa tudi z letali.

Jugoslavijo obišče letos še mnogo izseljencev, ki živijo v raznih evropskih deželah. Tako se pripeljejo s posebnim vlakom 2. avgusta v Ljubljano rojaki iz pokrajin Moselle in Meurthe et Moselle v Franciji, 4. avgusta pa rojaki iz Nemčije. Začenši z 2. junijem bodo rednim vlakom iz Nemčije priključeni posebni vagoni za jugoslovanske izseljence, ki obiščejo domovino.

Razne vrste špinač

(Nadaljevanje s 5. strani)

Vrtna loboda

Včasih je bila to zelo razširjena rastlina za pripravljanje špinače, sedaj pa jo bolj redko srečamo na vrtu.

Je enoletna rastlina, steblo zraste od 30 do 125 cm, v dobrih vrtnih zemljah pa tudi do 200 cm; cvete julija in avgusta. Razlikujemo več oblik vrtno lobode; velikolistno rensko, pogostokrat pa srečamo lobodo, ki ima rdeče liste.

Loboda uspeva v vseh delih vrta na soncu in v senci. Sejemo jo lahko jeseni, januarja ali spomladi. Sejemo v 40—50 cm oddaljene vrste ali na široko in setev na rahlo pokrijemo. Posejemo jo lahko tudi med korenje, če jo pri pospravljanju pulimo. Za kvadratni meter potrebujemo 1 g semena. Ker gre v cvet, jo za nenehno pobiranje sejemo večkrat. Iz 1 kvadrat. meter pridelamo 3—4 kg listov, pri dobrih pogojih do 5 kg; daje večji pridelek in je manj občutljiva kot špinača, poleg tega ima več suhe snovi.

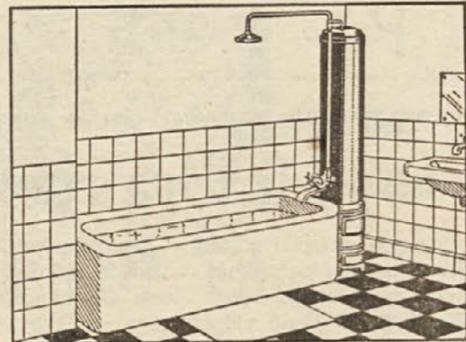
Portulak

Uporaba portulaka v kuhinji je že zelo stara, in sicer kot dodatek k juham, kot

PRIDNO IN POŠTENO DEKLE

kot vajenko

bo prihodnji mesec sprejela za svojo novo, moderno trgovino s knjigami, nabožnimi predmeti in pisarniški potrebščinami Družba sv. Mohorja v Celovcu. — Starši, ki žele izrabiti to priliko za svojega otroka, naj se oglase čimprej v Mohorjevi pisarni v Celovcu.

Vse za vodno instalacijo (sanitarni material) dobavlja

Bratje Rutar & Co
Dobrla ves — Eberndorf

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v St. Vidu v Podjuni vabi na igro

„ČRNA ZENA“,

ki bo v četrtek, dne 27. maja, na dan Vnebohoda, ob 8. uri zvečer pri Rastovčniku v Lepeni.

Za smeh

Jurček pride od prve spovedi domov ves zamišljen. Pa ga vpraša mati, kaj ga tako skrbi:

„Za pokoro sem dobil dva očenaša, znam pa samo enega,“ je odgovoril.

V odmoru pelje učiteljica otroke na šolski vrt in jim ukaže, naj se gredo živali. To je bilo takoj lajanja, mijavkanja in muhanja. Tonček pa čepi tiho v kotu vrta. Sočutno ga vpraša učiteljica, če je bolan: „Ne,“ odvrne. „Jaz sem kokoš in nesem jajca.“

GIBČNO IN VESTNO DEKLE za vlagalko v tiskarno

in

MLAJŠO IZUČENO PRODAJALKO

za svojo novo trgovino v Celovcu sprejme Družba sv. Mohorja. Plača po dogovoru. Ponudbe sprejema Mohorjeva pisarna, Viktringer Ring 26, v Celovcu.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 24. 5.: 14.15 Poročila. Pregled sporeda. Zena in dom. 10 minut za športnike. — 18.00 Za našo vas. — TOREK, 25. 5.: 14.15 Poročila, objave. Veseli letni časi... Glasbena oddaja. — SREDA, 26. 5.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 27. 5.: 7.30 Poročila, objave. Škof Anton Martin Slomšek - misijonar. — PETEK, 28. 5.: 14.15 Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Domače vesti. — Iz ljudstva za ljudstvo. — SOBOTA, 29. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca... Voščila. 18.25 Šmarnična pobožnost iz St. Lenarta pri Sedmih studenih. — NEDELJA, 30. 5.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

„KRALJ KRALJEV“

(„König der Könige“)

Monumentalni zgodovinski film iz časov, ko je Kristus bival na zemlji, si lahko ogledate v soboto, 22. maja, ob 20. uri in v nedeljo, 23. maja, ob 17. uri in 20. uri v kinu „GRENZLAND-HEIM“ v PLIBERKU.

Ne zamudite! Cinemaskopski barvni film!

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Petek, 21. maja, ob 19.30: Draußen vor der Tür (Zunaj pred vrati); 21. predst. za F-abonma in GWG-petek. — Sobota, 22. maja, ob 19.30: Die Zirkusprinzessin (Cirkuska princesa). — Nedelja, 23. maja, ob 15. uri: Von Mäusen und Menschen (O miškah in ljudeh); 15. predst. za GWK-nedelja. — Torek, 25. maja, ob 19.30: Die Zirkusprinzessin. — Sreda, 26. maja, ob 19.30: Von Mäusen und Menschen (O miškah in ljudeh); 22. predst. za M-abonma in GWG-sreda; 15. predst. za GWK-sreda. — Četrtek, 27. maja, ob 19.30: Marta (opera) — zadnjikrat.

Za vse predstave velja prosta prodaja vstopnic in abonma.

1000 Fremdenzimmer

zu Fabrikpreisen bei freier
Zustellung lieferbar

Einbettig, edelholz furniert, Fabrikpreis, schon ab 1760.—

Zweibettig, edelholz furniert, fünfteilig, Fabrikpreis, schon ab 2380.—

Rufen Sie bitte in dringenden Fällen:

Klagenfurt 0 42 22 / 37-60

Villach 0 42 42 / 40-22, 40-45, 74-57

Spittal 0 47 62 / 27-43

Obervillach 0 47 82 / 340

Zahlungenleichterung! Mengenrabatt!

**F.R.C. - MOBELFABRIK
VILLACH**